

Hasta la VISA

Een onderzoek naar het
visumbeleid in de
Schengenzone

Jannick van der Hooft

Hasta la VISA

Een onderzoek naar het visumbeleid in de Schengenzone.

Jannick van der Hooft

Bachelorthesis Geografie, Planologie en Milieu (GPM)

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit der Managementwetenschappen

Augustus 2017

Studentnummer: 4291905

Begeleider: Henk van Houtum

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt de scriptie 'Hasta la Visa'. Het onderzoek voor deze scriptie is uitgevoerd aan de hand van bestaande ideeën en inzichten rondom het visumbeleid in de Schengenzone. De scriptie is geschreven in het kader van de afronding van de bachelor Geografie, Planologie en Milieu aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. In de periode van februari tot augustus 2017 ben ik bezig geweest met de voorbereiding en uitvoering van dit onderzoek.

Het bleek een lastig onderzoek te zijn, omdat er vrij weinig geoperationaliseerd was omtrent visumbeleid. Om die reden heeft het onderzoek soms wat vertragingen gekend. Uiteindelijk heb ik aan de hand van kwantitatieve data de onderzoeksvraag weten te beantwoorden.

Het schrijven van deze scriptie heeft mij veel geleerd op het gebied van het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. Ook heeft het doen van dit onderzoek eraan bijgedragen dat ik met een andere visie de actualiteiten rondom dit thema bekijk.

Tevens wil ik op deze manier mijn begeleider Henk van Houtum bedanken voor de inzichten en feedback met betrekking tot het onderzoek. Dit heeft mij geholpen in de voortzetting van de scriptie.

Verder zou ik u, de lezer, veel plezier willen wensen met het lezen van deze scriptie. Ik hoop dat de resultaten van het onderzoek u net zo kunnen interesseren zoals dat ze dat bij mij deden.

Jannick van der Hoof

Nijmegen, 11 augustus 2017

Samenvatting

Het visumbeleid van de Schengenzone is gebaseerd op twee lijsten. Deze lijsten verdelen de landen van de wereld en bepalen of de inwoners van die landen speciale visumvereisten nodig hebben om naar of binnen de Schengenzone te mogen reizen. Het is echter totaal niet duidelijk op basis van welke argumenten deze lijsten opgesteld zijn. Om die reden is er in dit onderzoek gekeken naar enkele factoren die mogelijk van invloed zijn op de keuze van de Europese Commissie om landen op een bepaalde lijst te zetten. Op basis van een literatuurstudie kwamen een drietal factoren in zicht die mogelijk een verband met dit beleid kennen: religieuze, economische en politieke factoren. Via een kwantitatieve studie is gekeken of deze factoren daadwerkelijk een verklarend effect bieden op de vraag wat de factoren achter het visumbeleid in de Schengenzone zijn. De statistische analyses in dit onderzoek wezen uit dat er inderdaad enkele zaken waren die deze verklaring in zich hebben. Dit waren: religie, GDP per capita, government effectiveness en voice & accountability. Kort gezegd betekent dit dat landen met een lager inkomen, islamitische achtergrond en/of een slechtere democratische werking een grotere kans maken om op de visumlijst met restricties terecht te komen. De conclusie van dit onderzoek was daarom dat ook in de Schengenzone een systeem heerst dat gebaseerd is op discriminerende waarden. Dit is in strijd met enkele grondrechten die deze landen graag uitdragen, wat het een gevoelig onderwerp maakt.

Abstract

The visa policy in the Schengen area is based on two different lists. These lists divide the countries of the world and determine whether or not the citizens of a country are bound to special requirements before they want to travel to/in the Schengen area. However, it's not clear what reasons are used to compose these lists. Because of that the goal of this study was to find the reasons that were relevant for the European Commission to put a certain country on a certain list. After a literature study there were three main factors that could explain the visa policy in the Schengen area: religious, economic and political factors. A quantitative study was used to test whether these factors show connections with visa policy. The statistical analyses proved that there were indeed some indicators matching with the visa lists: religion, GDP per capita, government effectiveness and voice & accountability. In a nutshell, this means countries with a lower income, islamitic background and weaknesses in their democratic systems have a bigger chance to get on the list of restrictions. The conclusion of this study is that the visa policy shows some signs of discrimination. This is contrary to some fundamental rights proclaimed by the members of the Schengen area. That's what makes this a controversial topic.

Inhoudsopgave

Voorwoord	II
Samenvatting	III
Abstract	III
Inhoudsopgave	IV
Figuren- en tabellenlijst	V
Inleiding	1
Wetenschappelijke relevantie	2
Vraagstelling	3
Methodiek	4
Soort onderzoek	4
Data verzamelen	5
Data analyseren	5
Analysemethode	5
Visumbeleid inde Schengenzone	7
Schengenzone	7
Visumvereisten	8
Aanvraagprocedure	11
Theoretisch kader	13
De gegevens	18
De landen	18
VISA-restricties	19
Religie	22
Economische verschillen	24
GDP per capita	25
Politieke verschillen	18
World Government Indicators	18
	IV

Methodiek WGI	24
Kritiek op WGI	25
Resultaten	30
Religie	30
Economische factoren	31
Politieke factoren	34
Conclusie	38
Discussie	39
Aanbeveling	41
Literatuurlijst	43
Bijlagen	47
Bijlage 1: Volledige analyses	47
Religieuze factoren	47
Economische factoren	49
Politieke factoren	51

Figuren- en tabellenlijst

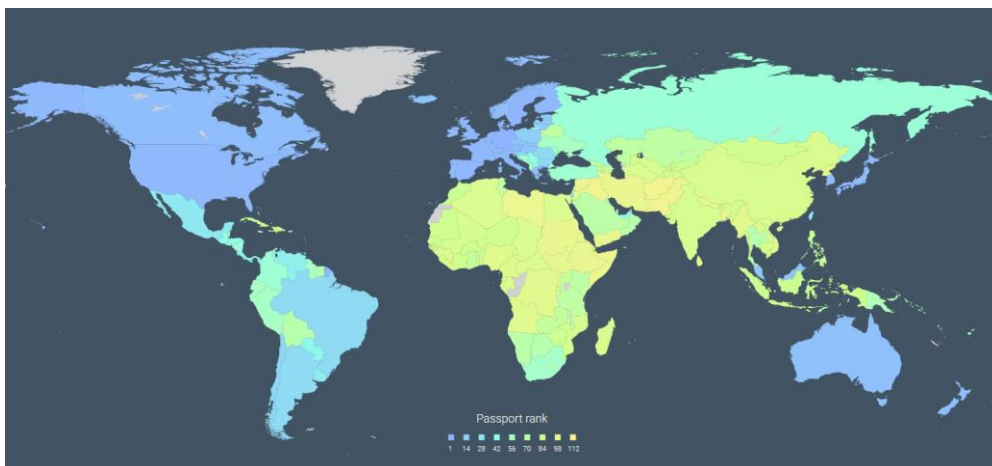
Afbeelding 1: Sterkte van paspoorten ter wereld (Henley & Partners, 2016)	1
Afbeelding 2: Schengenzone (AXA-Schengen, z.d.)	7
Afbeelding 3: Toegang Schengen (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)	10
Afbeelding 4: Religies over de Wereld (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)	20
Afbeelding 5: GDP per Capita (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)	23
Afbeelding 6: Voice & Accountability (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)	25
Afbeelding 7: Political Stability and Absence of Violence (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)	26
Afbeelding 8: Government Effectiveness (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)	26
Afbeelding 9: Regulatory Quality (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)	27
Afbeelding 10: Rule of Law (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)	28
Afbeelding 11: Control of Corruption (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)	28
Figuur 1: Conceptueel model	17
Figuur 2: Verdeling visumstatus	19
Figuur 3: verdeling Religie	20
Figuur 4: Verdeling Religie naar Visumstatus	21
Figuur 5: Economische meetmodellen (Wereldbank, z.d.)	22
Figuur 6: Analyse Religie	30
Figuur 7: Analyse GDP per capita	33
Figuur 7: Collineariteitstoets WGI	35
Figuur 8: Analyse WGI	36

Inleiding

In het eerste hoofdstuk van deze thesis zal het onderwerp voor het eerst aan het licht komen. Allereerst zal de aanleiding voor dit onderzoek behandeld worden aan de hand van recente gebeurtenissen in de wereld van geo-politiek. Vanuit deze aanleiding wordt toegewerkt naar zowel de wetenschappelijke als maatschappelijke relevantie van dit onderzoek. Vervolgens wordt in het derde deel van de inleiding de hoofdvraag geïntroduceerd worden.

Begin 2017 kwam de controversie rond het visumbeleid veelvuldig in het nieuws. President Trump van de Verenigde Staten kondigde een inreisverbod van zeven landen aan, waardoor inwoners van deze landen geen visum meer konden verkrijgen voor de VS (NRC, 2017). In veel Europese landen werd dit besluit afgekeurd, zo reageerde premier Rutte dat “alle vluchtelingen een veilig heenkomen verdienen ongeacht hun geloof of afkomst” (Trouw, 2017). Inmiddels is het inreisverbod opgeschort door de rechterlijke macht in de VS. Het besluit zou in strijd zijn met de grondwet, op basis van het feit dat het besluit discrimineerde op basis van geloof en nationaliteit (NRC, 2017).

Niet alleen de Verenigde Staten hebben een omstreden visumbeleid, ook in Europa bestaat er de afgelopen jaren genoeg commotie rond wie wel of niet vrij mag reizen in de Schengenzone. Dit blijkt uit de aandacht die veel nieuwsprogramma’s besteden aan bijvoorbeeld het vluchtelingendebat. Om die reden is het interessant om het visumbeleid van Europa nader te onderzoeken, om te bekijken in hoeverre de verontwaardigde reacties op het Amerikaanse inreisverbod gerechtvaardigd zijn.

Afbeelding 1: Sterkte van paspoorten ter wereld (Henley & Partners, 2016)

Op bovenstaande kaart valt te zien wat de kracht is van bepaalde paspoorten indien men een visum in een ander land aan wil vragen. Te zien is dat in de Westerse wereld men veel makkelijker aan een

visum kan komen dan bijvoorbeeld landen in Afrika. Er is dus sprake van een ongelijkheid. In Europa kennen veel landen een gezamenlijk visumbeleid (EC, 2017). Het gebied van de aangesloten landen wordt de Schengenzone genoemd. Bij een onderzoek naar het visumbeleid hier dient dus rekening gehouden te worden met het continentale karakter van de gemaakte beslissingen. Dit onderzoek gaat zich bezighouden met het visumbeleid dat gevoerd wordt in de Schengenzone. Is dit beleid rechtvaardiger dan het mogelijke inreisverbod dat Trump in de Verenigde Staten wilde invoeren of kent het ook een discriminerende grondslag?

Relevantie

Tot op heden is er nog maar weinig onderzoek gedaan naar visa-restricties. Neumayer (2005) heeft een eerste poging gedaan tot het doen van onderzoek naar de rol van visa-restricties en ongelijke toegang. Hij schrijft dat er in de toekomst nog veel extra onderzoek gedaan moet worden naar dit, tot op heden, weinig onderzochte aspect van globalisering. Omdat het nog zo weinig onderzocht is, vindt Neumayer het belangrijk dat geografen zich ook nog met dit thema gaan bezig houden en het werk niet overlaten aan andere vakgebieden (zoals economen). De rol van dit onderzoek zal voornamelijk gaan over het toetsen van specifiek beleid aan bestaande ideeën, zoals die van Neumayer.

Ook maatschappelijk kan dit onderzoek een rol spelen. Het kan een informatiebron vormen voor iedereen die in de toekomst te maken heeft met visumbeleid, zoals het maken of aanscherpen daarvan. In de huidige situatie van de samenleving, waarbij het toelaten van mensen binnen de landsgrenzen vaak centraal in het nieuws staat, kan het onderzoek een steentje bijdragen aan de algehele beeldvorming rondom dit soort onderwerpen. Het onderzoek biedt echter geen concrete oplossingen voor de ongelijkheden die bestaan op dit vlak. Het doel is eerder om op een wetenschappelijke manier bij te kunnen dragen aan het maatschappelijk debat. De complexiteit van het onderwerp is namelijk op dit moment voor een groot deel van de bevolking niet te overzien, terwijl het toch zo alledaags is. Iedere vorm van wetenschappelijk onderzoek draagt er daarom aan bij om de situatie inzichtelijker te maken voor zij die daar meer over willen weten.

Vraagstelling

In het onderzoek zal geprobeerd worden om de achterliggende redenen van het visumbeleid in de Schengenzone te weten te komen. Deze doelstelling vereist dus een beschrijvende onderzoeksvraag. De vraag zal om die reden dan als volgt luiden:

“Welke redenen hebben Schengenlanden voor het opleggen van visumrestricties aan derde staten?”

Om tot een antwoord op deze hoofdvraag te komen, is er in dit onderzoek gekozen voor een specifieke structuur. Allereerst zal er gekeken worden hoe het huidige visumbeleid in de Schengenzone eruit ziet. Daarna wordt er aan de hand van een literatuurstudie onderzocht wat er allemaal al gezegd is rond dit thema. Met behulp van die inzichten zal er een conceptueel model gebouwd worden. Vervolgens worden deze concepten getest aan de hand van een kwantitatieve studie. Deze opbouw leidt tot de volgende opsomming van deelvragen:

- *Hoe ziet het huidige visumbeleid in de Schengenzone eruit?*
- *Welke opvattingen bestaan er over het huidige visumbeleid in de Schengenzone?*
- *Welke factoren tonen een verband met het visumbeleid in de Schengenzone?*

Methodiek

In dit onderzoek zal worden uitgelegd hoe het onderzoek uitgevoerd gaat worden. Alle kenmerken van de analyses zullen worden besproken en er zal worden verteld op basis van welke redenen keuzes gemaakt zijn.

Soort onderzoek

Het karakter van het onderzoek is overwegend descriptief. Het zal proberen de huidige situatie rondom het visumbeleid te beschrijven. De onderzoeksvraag impliceert dat het hier om een kwantitatief onderzoek gaat.

Het voordeel van een kwantitatieve studie boven een kwalitatieve studie is dat hierbij een meer generaliseerbaar antwoord op de onderzoeksvraag zal komen. Dit in tegenstelling tot de kwalitatieve studie, waarbij meer de diepte in gegaan wordt. Het generaliseerbare karakter aan de studie is dat je daarmee achteraf uitspraken kan doen die voor alle landen ter wereld gelden. Een kwalitatieve studie lijkt verder niet haalbaar, omdat interviews met beleidsbepalers lastig te regelen zijn in dit tijdsbestek. Daarbij komt nog dat de betrouwbaarheid van zulke diepte-interviews betwist kan worden, vanwege de politieke lading.

Tevens past de kwantitatieve benadering beter bij de doelstelling van dit onderzoek. Dat komt doordat een theorie gevormd wordt rond algemene fenomenen. Ook als het onderzoek door beleidsbepalers gebruikt zou worden, zullen zij meer waarde hechten aan generaliseerbare uitspraken.

Het is echter niet zo dat het onderzoek verder geen kwalitatieve methodes kent. De resultaten van de statistische toetsen zullen worden geplaatst in een bepaald literair perspectief. Om hiertoe te komen zal er in het onderzoek gebruik gemaakt worden van verschillende wetenschappelijke bronnen en beleidsdocumenten. Deze bronnen vormen de theorie achter het onderzoek. Voor een uiteindelijke discussie is het van belang dat de resultaten van dit onderzoek geplaatst kunnen worden in het huidige wetenschappelijke spectrum omtrent visumbeleid.

Data verzamelen

Om vast te kunnen stellen wat de verschillen zijn tussen landen, moeten de afzonderlijke landen beschouwd worden als de onderzoeksobjecten. Dit zijn echter geen objecten die zomaar geïnterviewd kunnen worden in een survey. Daarom zal voor dit onderzoek gebruik gemaakt moeten worden van een andere manier van dataverzameling. Een secundaire analyse lijkt daarom het meest toepasbaar in dit onderzoek. In een secundaire analyse wordt gebruikt van bestaande datasets, die dan gebruikt worden voor een andere analyse. De gegevens die voor dit onderzoek worden gebruikt zijn allen vrij toegankelijk op de websites van de betreffende instanties. Getracht zal worden om zo recent mogelijke data te gebruiken.

Data analyseren

De verzamelde data zal samengevoegd worden in een apart Excel-bestand. Het voordeel hiervan is dat dit type bestanden eenvoudig converteerbaar zijn met andere analyse-programma's die gebruikt zullen worden voor dit onderzoek. Zo zal er gebruik worden gemaakt van het programma SPSS om de statistische modellen voor de resultaten te bouwen. Een ander programma dat gebruikt zal worden is ArcGis. Dit programma zet de verzamelde data om in kaartmateriaal. Deze kaarten zullen getoond worden in het onderzoek om de verschillen op wereldschaal meteen inzichtelijk te maken.

Analysemethode

Om te onderzoeken welke factoren van invloed zijn op het verkrijgen van een visum voor de Schengenzone zal er gebruik gemaakt worden van een logistische regressieanalyse. Deze analyse wordt gebruikt om de kans van een fenomeen te onderzoeken. Dat wil zeggen dat de afhankelijke variabele, in dit geval het verkrijgen van een visum, zal worden in een getal variërend van 0 tot oneindig. Een negatieve kans is niet mogelijk.

Logistische regressieanalyses zijn geschikt voor afhankelijke variabelen die continu verdeeld zijn. In dit onderzoek zijn GDP per capita en de indicatoren van de WGI op die wijze verdeeld. Voor die groepen zal dan ook de logistische regressie toegepast worden.

De logistische regressie wordt gebruikt omdat de afhankelijke variabele binair verdeeld is, namelijk wel of geen visum. Het voordeel van de logistische regressie is dat de analyse een grotendeels voorspellende factor heeft. Om die reden wordt deze methode vaak ingezet om fenomenen op een macroschaal te analyseren, zoals dat ook in dit onderzoek het geval is.

Enkele aannames zijn van belang om een binaire logistische regressie uit te kunnen voeren. Zo moet het onderzoek voldoen aan voldoende (minimaal 10) onafhankelijke observaties. Met een databestand van 194 verschillende landen voldoet dit onderzoek ruimschoots aan die norm.

Tevens moet er opgepast worden voor multicollineariteit. Dit houdt in dat verschillende variabelen zo sterk met elkaar correleren dat ze de uitkomst van het onderzoek sterk beïnvloeden. Dit kan nagetrokken worden door een variance inflation factor (VIF) toe te passen op de resultaten. Deze waarde toont dan aan of er variabelen zijn die te veel met elkaar samenhangen.

Daarnaast moet er ook opgepast worden voor eventuele uitschieters in de data. Het kan gebeuren dat een bepaald land dusdanig hoog scoort op een onderdeel dat het daarmee het model uit zijn vorm trekt.

Naast continu verdeelde variabelen bevat het onderzoek ook een nominaal verdeelde variabele: religie. Een nominale verdeling houdt in dat er geen waarde toegekend wordt aan de verschillende klassen binnen de variabele. Een bepaalde religie krijgt dus niet een 'hogere score' dan een andere. Voor deze indicator dient dan ook een andere analysemethode gebruikt te worden om tot een resultaat te geraken. Het gebruik van een multinomiale logistische regressieanalyse is daarmee de meest logische uitkomst. Deze analyse gaat in principe hetzelfde te werk als de 'normale' logistische regressie die hiervoor is uitgelegd, maar het verschil zit hem hier in het feit dat

Visumbeleid in de Schengenzone

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op de eerste deelvraag van het onderzoek. Deze luidt: *“Hoe ziet het huidige visumbeleid in de Schengenzone eruit?”* Om tot een antwoord op deze vraag te komen zal er allereerst een historisch overzicht gegeven worden van het visumbeleid. Daarna zullen verschillende beleidsdocumenten die betrekking hebben op het visumbeleid bestudeerd worden. Zo wordt duidelijk welke regels en voorwaarden er allemaal verbonden zijn aan een visum.

Schengenzone

Dit onderzoek zal veelvuldig gebruik maken van de term ‘Schengenzone’. De Schengenzone is de benaming voor het territorium van de 22 landen die het Verdrag van Schengen ondertekend hebben (Europa-nu, z.d.). Europa Nu (z.d.) legt in een artikel uit dat het doel van dit verdrag de geleidelijke afschaffing van controles aan de gezamenlijke grenzen was. Een ander doel volgens dat artikel was de instelling van een regeling voor vrij verkeer van alle burgers uit alle deelnemende landen. Op onderstaande kaart valt te zien welke landen dit zijn:

Afbeelding 2: Schengenzone (AXA-Schengen, z.d.)

Naast de leden van de Europese Unie zijn er dus nog vier andere landen die ook tot de Schengenzone behoren: Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland. Het Verenigd Koninkrijk en Ierland, die (nog) wel lid zijn van de EU, kennen dan weer een aparte regeling. Zij hebben volgens het artikel van Europa Nu (z.d.) de mogelijkheid om zelf te beslissen of zij deelnemen aan de bepalingen van het Schengenverdrag. Ook is op de kaart te zien dat Kroatië, Bulgarije, Roemenië en Cyprus, ondanks hun lidmaatschap van de EU, geen deel uitmaken van de Schengenzone.

Het gevolg van het Schengenverdrag is volgens bovengenoemd artikel dat inwoners van aangesloten landen vrij kunnen reizen tussen deze landen. Het vrije verkeer van personen, zoals dit recht genoemd wordt, staat in het Verdrag van Lissabon in artikel 2, lid 2 als doel beschreven:

The Union shall offer its citizens an area of freedom, security and justice without internal frontiers, in which the free movement of persons is ensured in conjunction with appropriate measures with respect to external border controls, asylum, immigration and the prevention and combating of crime. (EC, 2007).

Visumvereisten

Dit recht bestaat dus voor landen die aangesloten zijn bij het Schengenverdrag. Voor inwoners van derde landen gelden andere regels. De Raad van de Europese Unie heeft op 15 maart 2011 bij verordening een lijst vastgesteld van landen buiten de Schengenzone waarvan de inwoners wel of geen visum nodig hebben tijdens het reizen in de Schengenzone (EG, 2001). Een visum is een reistoestemming, afgegeven door de overheid van een land, waarmee de houder het land mag inreizen en er een bepaalde tijd mag verblijven (Visum FAQs, z.d.). Een visum is meestal een stempel of een sticker in het paspoort van de reiziger, maar het kan ook een los document zijn of een elektronische reistoestemming (Visum FAQs, z.d.). Artikel 1 van die verordening beschrijft het volgende:

Article 1

1. Nationals of third countries on the list in Annex I shall be required to be in possession of a visa when crossing the external borders of the Member States.

2. Without prejudice to Article 8(2), nationals of third countries on the list in Annex II shall be exempt from the requirement set out in paragraph 1, for stays of no more than three months in all.

3. Nationals of new third countries formerly part of countries on the lists in Annexes I and II shall be subject respectively to the provisions of paragraphs 1 and 2 unless and until the Council decides otherwise under the procedure laid down in the relevant provision of the Treaty.

4. The establishment by a third country on the list in Annex II of the visa requirement for nationals of a Member State shall give rise to the application of the following provisions, without prejudice to the provisions of any agreement which the Community may have concluded with that third country granting exemption from the visa requirement:

(a) the Member State may notify the Commission and the Council in writing of the fact that the third country has established the visa requirement;

(b) in the case of such notification, Member States' obligation to subject the nationals of the third country concerned to the visa requirement shall be established provisionally 30 days after notification unless the Council, acting by qualified majority beforehand, decides otherwise;

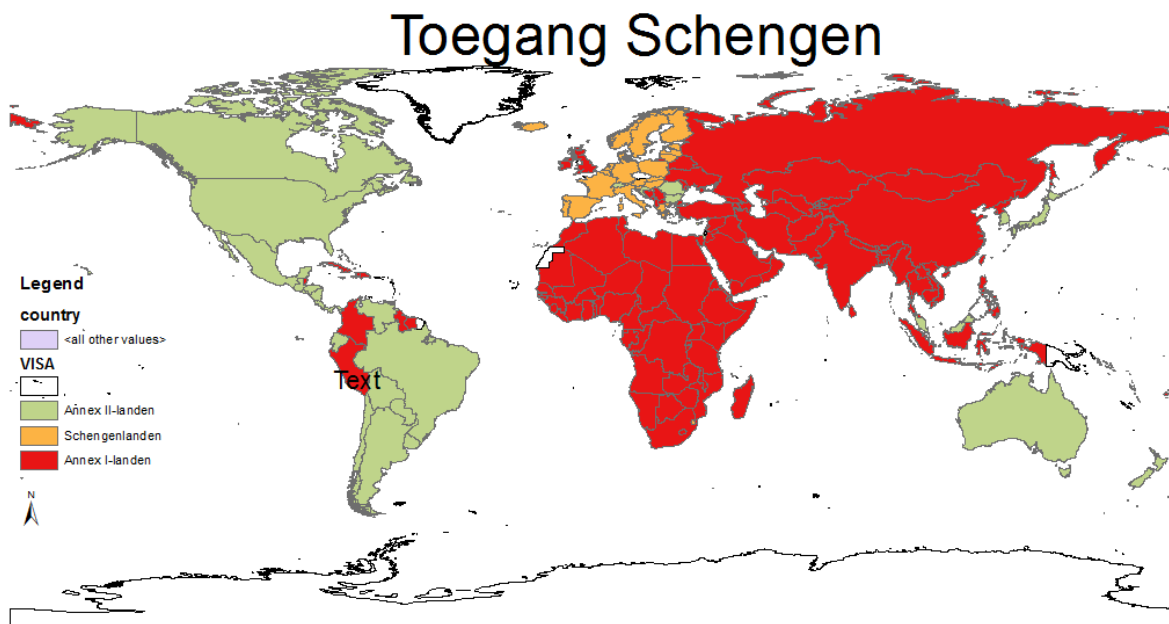
(c) provisional introduction of the visa requirement shall be published by the Council in the Official Journal of the European Communities before it takes effect;

(d) the Commission shall examine any request made by the Council or by a Member State that it submit a proposal to the Council amending the Annexes to this Regulation to include the third country concerned in Annex I and remove it from Annex II;

(e) if, prior to the adoption by the Council of such an amendment to the Annexes to this Regulation, the third country repeals its decision to establish the visa requirement, the Member State concerned shall immediately notify the Commission and the Council in writing accordingly;

(f) such notification shall be published by the Council in the Official Journal of the European Communities. The provisional introduction of the visa requirement for nationals of the third country concerned shall be repealed 7 days after the date of publication.

De landen die niet behoren tot de Schengenzone worden dus ingedeeld in twee verschillende lijsten, Annex 1 en Annex 2. Daar waar burgers van de landen op Annex 1 in het bezit moeten zijn van een visum om te mogen reizen in de Schengenzone, kennen de inwoners van de Annex 2-landen deze beperking niet. Op het moment dat naar deze lijsten gekeken wordt, is het duidelijk dat het overgrote deel van de landen zich bevindt op de Annex 1-lijst, een verschil van 163 om 31 landen. Dat betekent dat het overgrote deel van de wereld tegengewerkt wordt in het vrije verkeer van personen. Op onderstaande kaart is te zien welke landen op welke lijst terug te vinden zijn.

Afbeelding 3: Toegang Schengen (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)

Een eerste blik op deze kaart laat zien dat de verschillen zich grotendeels afspelen op continentale schaal. Zo is vrijwel heel Azië en Afrika rood gekleurd. Dit in tegenstelling tot Noord- en Zuid-Amerika waar de meeste landen groen zijn. Ook Australië en Nieuw-Zeeland staan op de lijst van landen zonder beperkingen. In de verordening zelf staat niet aangegeven waarom landen op een bepaalde lijst staan. Om die reden gaat dit onderzoek op zoek naar de patronen achter de uitsluiting van de Annex 1-landen.

Aanvraagprocedure

Op wat voor manier uiten deze beperkingen zich? De Rijksoverheid (2017) heeft het aanvraagformulier voor een Schengenvisum op hun website staan. Bij het bestuderen van dit formulier valt het op dat de aanvragers hun reis tot in aardige details moeten kunnen beschrijven. Zo moet het van tevoren duidelijk zijn welke landen bezocht gaan worden, met welk doel en hoe lang. Tevens moet het duidelijk zijn hoe de reis bekostigd gaat worden en dient de aanvrager veel informatie van zichzelf te geven, zoals bijvoorbeeld zijn beroep. Op het moment dat zij het formulier vals invullen, kan dat betekenen dat hun visum geweigerd of ingetrokken wordt. De Schengenlanden lijken hiermee weinig aan het toeval over te laten. Zij zijn er dan ook eerlijk over dat onder bepaalde voorwaarden de gegevens beschikbaar zijn voor Europol met “het oog op het voorkomen opsporen en onderzoeken van terroristische misdrijven en andere ernstige criminaliteit” (Rijksoverheid, 2017). Het veiligheidsaspect lijkt dus een belangrijke rol te spelen als het gaat om het eisen van de vele gegevens van de aanvrager.

In 2010 is er bij besluit door de Europese Commissie het zogenaamde *Handbook for the processing of visa applications and the modification of issued visa* uitgegeven. De Europese Commissie (2010) beschrijft hierin hoe de lidstaten te werk moeten gaan bij het verstrekken van een visum aan een inwoner van een land dat niet tot de Schengenzone behoort. In het Handboek staat wel dat het hier slechts om richtlijnen gaat en de artikelen erin dus geen bindende werking hebben. Om die reden kunnen er geen rechten aan verleend worden door mensen die daar baat bij zouden kunnen hebben. Het is opgesteld met het doel om de harmonisering van het visumproces in de verschillende lidstaten te vergroten.

Tevens staat er in het voorwoord van het Handboek beschreven dat er bij het verstrekken van een visum rekening gehouden moet worden met de fundamentele vrijheden zoals opgesteld in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EC, 2010). Dit verdrag (hierna: EVRM) waarborgt verschillende mensen- en burgerrechten voor inwoners van de Europese Unie (Europa-nu, 2016). Als we het verdrag erop naslaan, valt te lezen dat het verbod op discriminatie een van deze rechten betreft. Artikel 14 vermeldt het volgende:

ARTICLE 14

Prohibition of discrimination

The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

Vreemd genoeg conflicteert dit artikel al meteen met de visum-annexen die de Europese Commissie in 2001 heeft opgesteld. Daarin worden inwoners van 136 verschillende landen beperkt in hun reisvrijheid op basis van hun nationaliteit. Nu tracht dit onderzoek niet om de wetmatigheid van de betreffende lijsten te toetsen, maar gesteld kan worden dat het hooguit opvallend is dat men in de Commissie ingaat tegen een van hun fundamentele vrijheden.

Het is dus duidelijk dat er onderscheid gemaakt wordt op basis van nationaliteit. Wat echter niet duidelijk is, is waarom dit onderscheid gemaakt wordt. De verordening uit 2001 geeft hier geen verdere uitleg over. Het valt moeilijk te bevatten dat dit een willekeurig samengestelde lijst is, waardoor het vermoeden bestaat dat er nog achterliggende redenen zijn om inwoners van de Annex 1-landen te beperken.

Theoretisch kader

Aan de hand van een theoretisch kader zal er geprobeerd worden om een antwoord te vinden op de tweede deelvraag van dit onderzoek: *“Welke opvattingen bestaan er over het huidige visumbeleid in de Schengenzone?”* In dit hoofdstuk zal daarom gekeken worden wat er in de huidige onderzoeksliteratuur al geschreven is over visa-restricties. Met behulp van bestaande ideeën en theorieën wordt de basis gevormd voor het beantwoorden van de volgende deelvraag.

Tijdens de literatuurstudie bleek al snel dat de wereld van de visa-restricties binnen de sociale wetenschappen nog een relatief weinig onderzocht thema is (Neumayer, 2006; Song, 2012). Wat ook bleek, is dat veel van deze onderzoeken zich beperken tot de kwalitatieve kant van het verhaal. Neumayer (2006) beweerde zelfs dat hij, bij zijn weten, als eerst een onderzoek deed naar visa-restricties aan de hand van kwantitatieve gegevens.

Veiligheidsmotief

In het vorige hoofdstuk werd al kort het veiligheidsbelang besproken. Het visum-aanvraagformulier voor de Schengenzone benoemt expliciet dat de ingevulde gegevens gebruikt kunnen worden door Europol. Het lijkt er dus op dat er al vanuit gegaan wordt dat er tussen deze aanvragen terroristen en andere geweldsplegers zitten.

Een veiligheidsperspectief zou een logische reden zijn waarom bepaalde mensen geen visum kunnen verkrijgen voor de Schengenzone. Een vreemde situatie ontstaat echter op het moment dat veiligheid de hoofdreden achter het visumbeleid is, er op basis van nationaliteit bepaald wordt wie eventueel een gevaar vormt. Er kan daardoor getwijfeld worden of er niet nog meer motieven in het spel zijn. Tijdens de literatuurstudie bleek het dat er inderdaad indicaties zijn dat er naast veiligheid nog andere motieven ten grondslag kunnen liggen. Zo beschreef Koslowski (2000) dat het visumbeleid voortvloeit uit de anti-immigrantenhouding van veel Westerse landen. Volgens Koslowski bestaat er bij overheden het gevoel dat mensen met een visum later illegaal gaan verblijven in het land van bestemming. De landen zouden dit voornamelijk niet willen om economische redenen: het opvangen (of uitzetten) van een illegale kost de staat op korte termijn immers geld. Een andere reden die Koslowski noemt is de angst dat immigranten de territoriale en nationaliteit zouden aantasten.

Hoe realistisch is het dat een reiziger met een visum zich in de illegaliteit gaat bevinden? Uit een oud onderzoek van Bigo (1998) bleek dat de meeste illegalen inderdaad op een legale manier een land waren binnengekomen. Bigo schatte het percentage illegalen dat op een dergelijke manier binnenkwam op 80 procent. Gezien de datum van dat onderzoek bestaat de kans dat deze cijfers in de loop der jaren veranderd zijn, maar het geeft wel aan dat visums zo met andere doeleinden gebruikt kunnen worden. Op het moment dat een staat illegale migranten wil tegenhouden, zal zij dus inderdaad (gedeeltelijk) moeten kijken naar het visumbeleid en daar aanpassingen in maken.

Als we het onderzoek van Koslowski (2000) mogen geloven, bestaan visa-restricties met als doel om mogelijke immigranten buiten de landgrenzen te houden. Het is mogelijk dat ook het visumbeleid in de Schengenzone gericht is op deze groep mensen. Voor dit onderzoek kan het dus belangrijk zijn om te weten mensen drijft om naar een ander land te emigreren.

Migratie en visa-restricties

Neumayer (2006) deed onderzoek naar factoren die bepalend zijn voor migratie. Hij spitste zijn onderzoek toe op West-Europa, waardoor de link met de Schengenzone snel gelegd is. Om in dezelfde termen te spreken, blijkt uit het onderzoek van Neumayer dat:

“Results confirm that economic hardship and economic discrimination against minorities lead to higher flows of asylum seekers. However, political oppression, human rights abuse, violent conflict, and state failure are also important determinants.”

Pull-factoren zoals dezelfde religie of ‘casual contact’ (toerisme of humanitaire hulp) met de Westerse wereld zouden volgens Neumayer niet bepalend zijn bij migratie. Ook stelt hij dat natuurlijke rampen, zoals aardbevingen, vanwege de plotselinge aard van het probleem geen reden zijn voor migratie.

Later heeft Neumayer (2006) zijn redenen voor migratie gebruikt in een onderzoek naar visa-restricties. Aan de hand van kwantitatieve data probeerde hij zo te onderzoeken of de migratieredenen een verband kenden met het verkrijgen van een visum. De resultaten van dit onderzoek waren dat arme landen, landen met een autoritair regime of landen met een historie aan politiek geweld vaker visa-restricties kenden. Dit houdt in dat mensen met een paspoort uit die landen minder vrij zijn om te reizen naar het buitenland dan paspoorthouders uit andere landen. Hierdoor ontstaat, zoals Neumayer het noemt, *unequal access to foreign places*. Het concept van ‘de wereldburger’ geldt volgens het onderzoek slechts voor de bevolking van een select aantal landen.

Neumayer stelde uiteindelijk dus dat landen inderdaad met behulp van visa-restricties paspoorthouders van bepaalde landen buiten de grenzen proberen te houden.

Religieuze associaties

Koslowski schreef in 2000 al dat angst een belangrijke oorzaak is voor de anti-immigrantenhouding van het Westen. In recenter onderzoek beschreven Bigo et al. (2008) dat de Verenigde Staten het sociale klimaat tegen migranten, voornamelijk uit islamitische landen, gebruiken om maatregelen te nemen tegen migranten. Dit sociale klimaat drukt zich volgens Bigo uit in associaties met geweldplegers. Omdat het artikel gaat over de Verenigde Staten, worden als geweldsplegers de daders van de 9/11-aanslagen genoemd als voorname oorzaak van dit heersende klimaat. Volgens Bonelli et al. (2005) stellen dat het niet vreemd is dat mensen deze associaties hebben. Zij zeggen dat mensen met gemeenschappelijke eigenschappen, zoals dezelfde nationaliteit of religie, snel gegeneraliseerd worden. Het artikel van Bigo et al. (2008) noemt vervolgens nog dat zo'n zelfde situatie ook in Europa bestaat. Dit zou kunnen betekenen dat ook hier nog een extra reden bestaat die de visapolitiek in de Schengenzone zou kunnen verklaren. Op het moment dat er in de Westerse aanslagen gepleegd worden door moslimfundamentalistische organisaties zoals Al-Qaida, zullen andere moslims, naar het gedachtegoed van Bonelli et al. (2005), geassocieerd gaan worden met die geweldsplegers.

Discriminerend beleid?

Veel auteurs (waaronder Neumayer, 2006; Van Houtum, 2010) bekritisieren deze werkwijze van staten om bijvoorbeeld armere mensen buiten te houden. In de onderzoeksliteratuur wordt zo'n beleid ook wel eens *global apartheid* genoemd, naar het oude systeem in Zuid-Afrika (Van den Broek, 2012). De naam doet enigszins vermoeden dat het hier gaat om een nieuw begrip, gevormd na de afschaffing van de apartheid, maar het begrip werd in 1978 al omschreven door Köhler. In die tijd werd het apartheidssysteem in Zuid-Afrika ook nog volop in stand gehouden. Köhler (1978; 1995) omschrijft het begrip *global apartheid* in twee delen, waarbij hij het *global-gedeelte* definieert als "a structure of world society". Het tweede deel van de term is volgens hem "a structure of extreme inequality in cultural, racial, political, economic and legal terms, as is South African apartheid".

In een artikel van Van Houtum (2010) worden de visumlijsten van de Schengenzone geschaard onder de term van global apartheid. In dezelfde lijn als Neumayer wordt ook in het artikel van Van Houtum (2010) gezegd dat deze visa-restricties niet alleen de veiligheid of nationale identiteit dienen, maar er ook zijn met de bedoeling armere mensen weg te houden. Ook staat hierin dat er dat de negatieve lijst (in dit onderzoek Annex 1 genoemd, red.) “a significantly high number of Muslim and developing states” kent.

Na alle indicaties in dit hoofdstuk lijkt het er inderdaad op te wijzen dat het visumbeleid in de Schengenzone discriminerend van aard is. Köhler (1995) zet daar met zijn idee over global apartheid nog een kanttekening bij. Volgens hem is global apartheid namelijk op drie manieren op te vatten:

1. Empirical-historical-factual
2. Normative-legal-political
3. Existentialist-religious-cultural

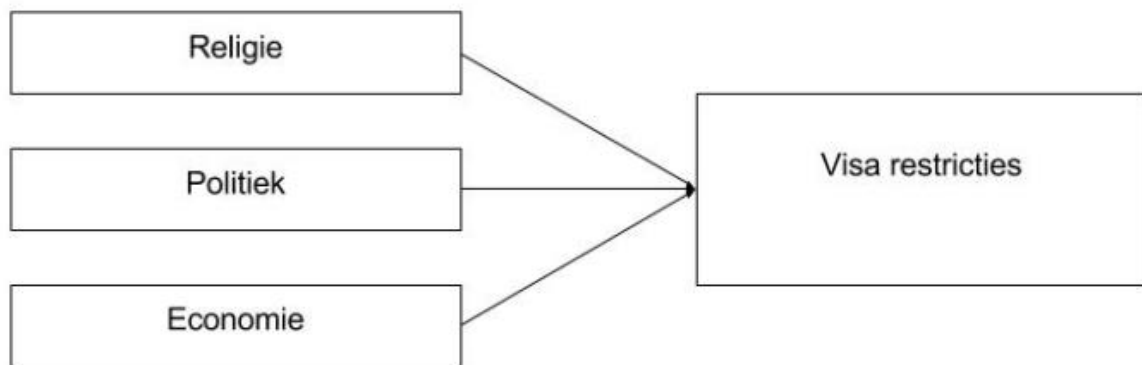
Bij de tweede interpretatie van Köhler (1995) bespreekt hij de manier waarop global apartheid geïnstitutionaliseerd is in de wereld. Hij schetst een fictieve situatie waarin het uitvoeren of plannen van global apartheid een strafbaar feit is. De vraag die daarbij komt is wie er dan schuldig aan zou zijn. Zijn er specifieke leiders, overheden of organisaties te bedenken die een dergelijk systeem willens en wetens hebben opgebouwd? Deze retorische situatie toont aan hoe moeilijk het is om een schuldige aan te wijzen. Een interpretatie van Van den Broek (2012) met betrekking tot dit thema is dat staten in hun beleidsvoering vrijwel altijd gecontroleerd worden door globale trends die buiten hun positie van beïnvloeding liggen. Daarmee valt te zeggen dat in een global apartheidrechtzaak een verdachte staat bijna altijd naar een ander kan wijzen. Om terug te komen op visa-restricties zou dus gesteld kunnen worden dat de invoering van de visumlijsten in 2001 slechts een gevolg zijn van een al jarenlang durende discoursen. Het is dan de vraag of we dan daadwerkelijk kunnen spreken van een discriminerend beleid of een ongelijk systeem.

Conceptueel model

Concluderend op de tweede deelvraag kunnen we stellen dat er enkele interessante opvattingen zijn over visa-restricties. Op basis van de hierboven te lezen ideeën ontstaat het vermoeden dat er drie verschillende factoren van invloed zijn op het visumbeleid:

- Economisch (Neumayer)
- Politiek (Neumayer)
- Religieus (Bigo)

In het verdere verloop van dit onderzoek zal er daarom gekeken worden of de theorie van Neumayer nog uitgebreid kan worden met een variabele die door hem niet gebruikt werd, namelijk religie. Deze vraag sluit aan bij de relevantie van dit onderzoek om een bijdrage te leveren aan de huidige opvatting rond visa-restricties. Schematisch ziet het onderzoek er dan als volgt uit:

Figuur 1 Conceptueel model

De drie onafhankelijke variabelen (religie, economie en politiek) zijn naar verwachting allen belangrijk als het gaat om het visumbeleid in de Schengenzone. In het geval van religie is de gedachte dat een land met een islamitische achtergrond een kleinere kans op een visum heeft. Die kleinere kans geldt ook voor armere landen (economische variabele) en landen zonder een sterke overheid (politiek).

De gegevens

In het vorige hoofdstuk werd het conceptueel model voor dit onderzoek getoond, waarin vermeld staat welke factoren mogelijk een verband vertonen met het visumbeleid in de Schengenzone. In dit hoofdstuk zal dieper ingegaan worden op die factoren. Uitgelegd zal worden wat er in dit onderzoek precies verstaan wordt onder de verschillende factoren. Daarnaast zullen die factoren relevante indicatoren toegewezen krijgen. Ook zullen de keuzes worden toegelicht waarom juist voor deze indicatoren gekozen is. Met behulp van grafieken en kaartmateriaal zal getracht worden om deze factoren zo duidelijk mogelijk uit te leggen, zodat de onderzoeksresultaten in de volgende hoofdstukken dat ook zijn.

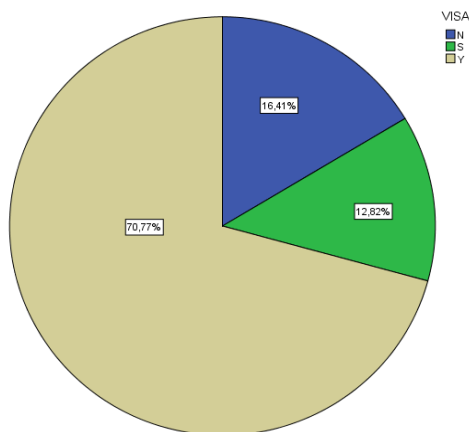
Dit hoofdstuk vormt het eerste deel van het antwoord op de derde deelvraag: *“Welke factoren tonen een verband met op het visumbeleid in de Schengenzone?”* Hieronder worden, zoals reeds gezegd, eerst de factoren besproken. In het volgende hoofdstuk zal dan bekeken worden of ze daadwerkelijk een verband vertonen.

De landen

Het onderzoek bestaat uit een 194-tal verschillende landen. Er bestaat wat onenigheid over het aantal landen dat onze planeet daadwerkelijk telt. De gebruikte bronnen van de CIA en Wereldbank hanteren beide andere criteria. Die gegevens bevatten ook bepaalde territoria die geschaard kunnen worden onder de vlag van een ander land, zoals bijvoorbeeld Groenland (Denemarken) of Puerto Rico (Verenigde Staten). Deze territoria kennen vaak problemen met de data, omdat er relatief weinig informatie over beschikbaar is. Om die reden is ervoor gekozen om deze territoria niet mee te nemen in het onderzoek, om de invloed van missing values te verkleinen. Om te bepalen welke landen wel meegenomen worden in het onderzoek, wordt de lijst van landen gebruikt die aangesloten zijn bij de Verenigde Naties (VN). De lijst van VN leek de beste optie om te gebruiken voor dit onderzoek, omdat landen die bij de VN aangesloten zijn kunnen rekenen op erkenning van een groot deel van alle overheden.

VISA-restricties

De volgende variabele die voorkomt in het onderzoek is die van de visum-restricties. Deze gegevens zijn gebaseerd op de annexen die opgesteld zijn door de Europese Commissie. De landen zijn opgedeeld in drie categorieën: No Restrictions (N), Yes Restrictions (Y) en Schengen-landen (S). De volgende grafiek geeft aan dat het grootste deel van de landen behoort tot de lijst met restricties, oftewel Annex 1. Deze lijst omvat bijna driekwart van alle landen.

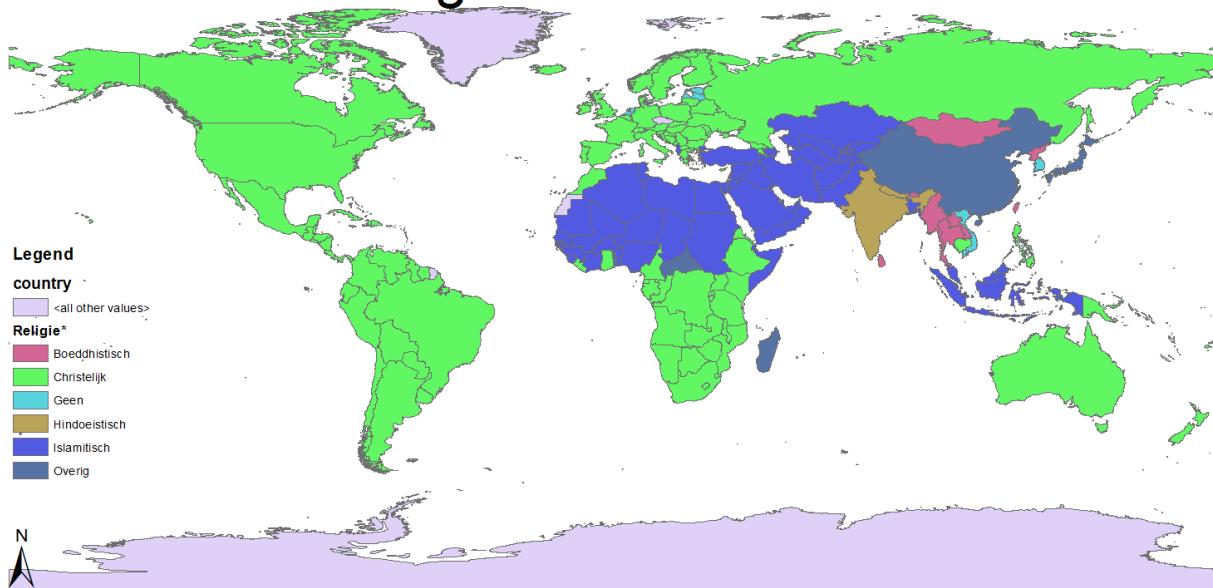
Figuur 2: Verdeling visumstatus(Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)

Religie

De landen in dit onderzoek zullen vervolgens allen een categorie in de variabele 'religie' toegewezen te krijgen. Hiervoor wordt er gekeken naar de religie die door de meerderheid van de bevolking van dat land aangehangen wordt. Dit hoeft niet te betekenen dat het gaat om de officiële godsdienst van een land. Hierdoor ontstaat ook de mogelijkheid dat een land 'geen godsdienst' toegewezen krijgt. Er is gekozen voor deze werkwijze omdat een willekeurige inwoner die een visa aanvraagt procentueel gezien e meeste kans heeft om dan een aanhanger te zijn van de desbetreffende religie. De gegevens voor deze indicator zijn afkomstig van The World Factbook van de CIA. Ook zijn de godsdiensten gecategoriseerd tot enkele hoofdstromingen. Kleine religies staan onder het kopje 'overig'.

- Christendom
- Islam
- Boeddhisme
- Hindoeïsme
- Geen
- Overig

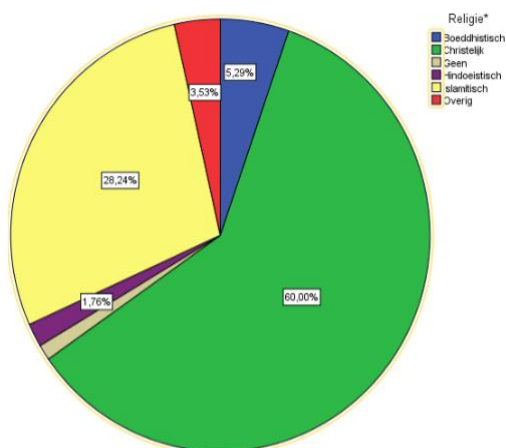
Religies over de wereld

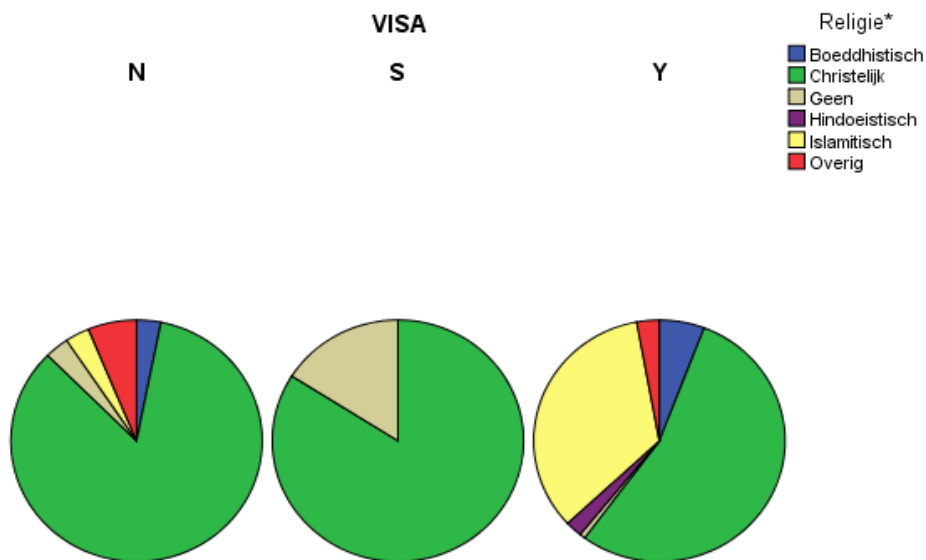
Afbeelding 4: Religies over de Wereld (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)

Als we kijken naar de variabele 'religie' zien we dat de niet-Schengenlanden een stuk diverser zijn verdeeld dan de Schengenlanden zelf. In de Schengenzone komen maar twee verschillende categorieën hoofdzakelijk voor: 'christelijk' en 'geen'. Vaak is het zelfs nog zo dat deze beide categorieën leidend zijn in de Schengenlanden. Geen enkel van de aangesloten landen kent cijfers van meer dan 10 procent van een niet-Christelijke geloofsrichting.

Van de landen die op de twee annexen geplaatst zijn, zijn de gegevens wat betreft religie meer verdeeld. Onderstaande grafiek geeft deze verdeling weer:

Figuur 3: verdeling Religie (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)

Figuur 4: Verdeling Religie naar Visumstatus (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)

Ook hier zijn alweer verschillen te bespeuren tussen de landen op Annex 1 en Annex 2. Zo bevat Annex 2 slechts 1 land waarvan de inwoners overwegend een islamitische achtergrond hebben, namelijk Maleisië. De rest van de islamlanden staat daarmee dus op Annex 1, de lijst met restricties. Daarnaast valt ook te zien dat de christelijke landen procentueel een groter aandeel hebben op Annex 2 (N) dan op Annex 1 (Y). In het volgende hoofdstuk zal worden gekeken of deze verschillen in religie op de beide annexen significant zijn.

Economische verschillen

Ook de economische verschillen kunnen op verschillende manieren gemeten worden. De Wereldbank (2017), een internationale organisatie die helpt bij de ontwikkeling van landen, gebruikt de volgende vijf methodes om de economieën van verschillende landen met elkaar te vergelijken.

Previous terminology	New terminology
Gross national product, GNP	Gross national income, GNI
GNP per capita	GNI per capita
Private consumption	Household final consumption expenditure
General government consumption	General government final consumption expenditure
Gross domestic investment	Gross capital formation

Figuur 5: Economische meetmodellen (Wereldbank, z.d.)

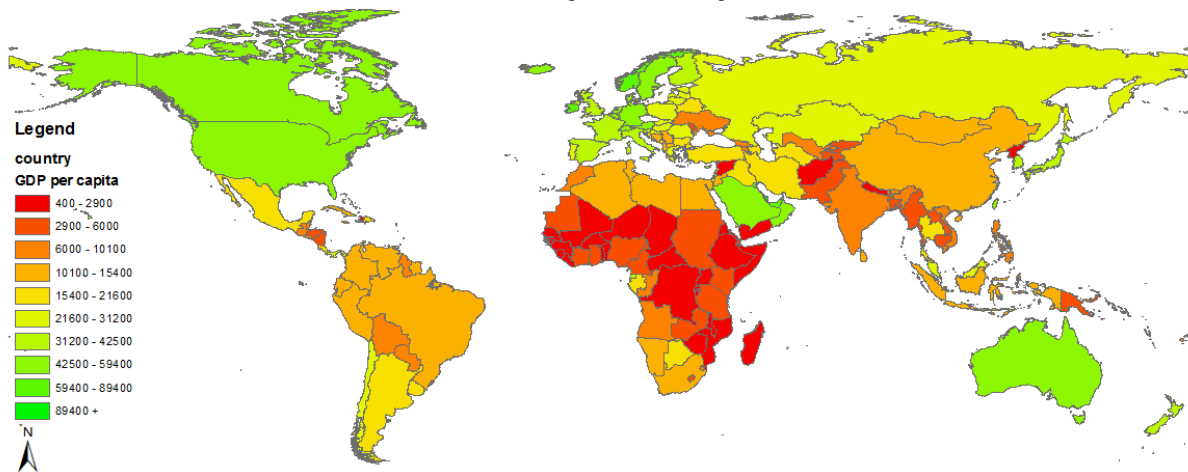
Deze methodes kunnen verschillende uitkomsten opleveren als het gaat om economische rangschikkingen. Zo zal een land met veel inwoners snel hoger scoren als het gaat om de totale GDP, maar dat hoeft niet te betekenen dat de GDP per hoofd van de bevolking ook hoog is. Dat maakt dat de meetwijzen niet altijd een helder beeld zullen opleveren van de werkelijke economische status. Ook kan er gekeken worden naar andere zaken dan inkomen, zoals bijvoorbeeld consumptie en investeringen. Mede daardoor kan het beoordelen van dit soort rangschikkingen lastig zijn.

GDP per capita

Deze indicator houdt de waarde van alle geproduceerde goederen en diensten in een natie in een jaar in, gedeeld door het aantal inwoners van het land (World Factbook, 2017). Het getal dat hieruit komt wordt uitgedrukt in Amerikaanse dollars. Het is een geschikte en veel gebruikte indicator om de koopkracht in een land uit te drukken. De waardes worden verder niet gecategoriseerd. De gegevens zijn afkomstig van The World Factbook van de CIA.

In het onderzoek zullen de derde landen vergeleken worden met de “norm” in de Schengenlanden. Om die reden is het interessant om te kijken hoe deze verschillen er daadwerkelijk uitzien. Onderstaande kaart geeft al een eerste indruk over de welvaartsverdeling op aarde.

GDP per capita

Afbeelding 5: GDP per Capita (Data: CIA.gov, 2017; eigen bewerking)

Op deze kaart is te zien dat de economische factor GDP per capita anders verdeeld dan religie. De kleuren verschillen sterk per continent. Zo heeft Europa, waar alle Schengenlanden zich bevinden, een overwegend groene kleur. Dit in tegenstelling tot het overgrote deel van de Afrikaanse landen. Dit verschil is terug te vinden in het gemiddelde GDP per capita van alle Schengenlanden. Op basis van de verzamelde data komt de Schengenlanden uit op een gemiddelde van \$45.570. Dit is aanzienlijk hoger als we kijken naar het gemiddelde van de rest van de wereld, namelijk \$15.170. In het geval van die laatste categorie geeft dit cijfer nog een vertekend beeld, aangezien er flinke uitschieters zijn naar beide kanten. Kijk bijvoorbeeld naar het verschil tussen Qatar (\$129.700) en Somalië (\$400). Dit toont aan dat de onderzochte groep zeer heterogeen is. Dit kan leiden tot vreemde resultaten leiden in de analyse. In het volgende hoofdstuk wordt duidelijk of het nodig is om rekening te houden met deze uitbijters.

Politieke verschillen

Voor de politieke verschillen kan er weer gekeken worden wat de CIA (2017) in haar World FactBook hanteert als vergelijkingsmateriaal. De meest bruikbare factor daar beschreven is de staatsvorm. Er kan in het onderzoek gekeken worden of de staatsvorm van invloed is op het visumbeleid.

Enkel en alleen de staatsvorm geeft echter geen volledig beeld van de politieke situatie in een land. Het is daarom handig om ook andere vergelijkingsmethodes aan te grijpen in dit kader. De Wereldbank (2017) geeft ook andere indicatoren aan om politiek te meten, namelijk

World Government Indicators

Voor dit onderzoek wordt er ook gebruik gemaakt van een door de Wereldbank bedachte methode om de verschillende overheden tussen landen te kwantificeren. Voor 6 verschillende factoren wordt een score berekend die de sterkte of zwakte van de overheid van een land duidelijk moeten maken. Hieronder volgt de lijst van indicatoren die de Wereldbank (2016) gebruikt hiervoor:

Methodiek WGI

Voor alle indicatoren maakt de Wereldbank gebruik van een diverse scala aan bronnen en indexen. Dit maakt de methodologie achter deze index zeer complex. Kort samengevat verdelen de onderzoekers van de WGI de bronnen allereerst over de verschillende indicatoren. Vervolgens worden deze omgezet naar dezelfde schaal. Op dat moment van het proces geven de gemiddelde scores nog geen volledig betrouwbaar beeld, vanwege deviaties in de clustering van de gegevens. Om die reden wordt er door de Wereldbank gebruik gemaakt van Unobserved Components Model (UCM). Dit model bepaalt de gewichting die gegeven moet worden aan de verschillende bronnen. Op basis van deze gewichting wordt uiteindelijk de eindscore van een bepaalde indicator bepaald. Dit zijn de scores die terug te vinden zijn in dit onderzoek.

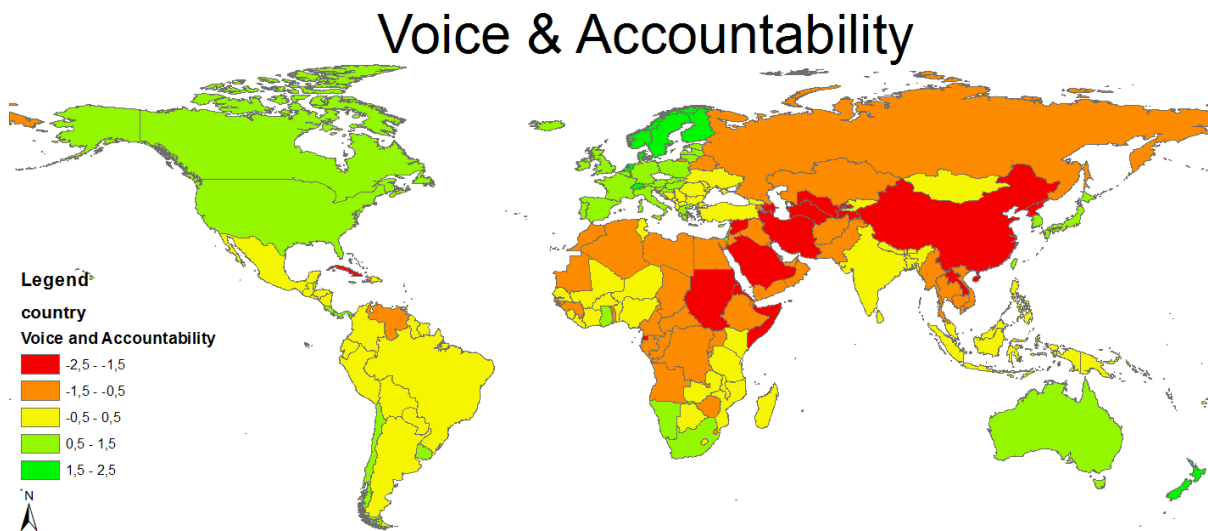
Net als in het geval van GDP per capita, bestaan de Annex-groepen weer uit landen die behoorlijke verschillen vertonen onderling. Zo scoren enkele Westerse landen alles boven de +1, terwijl een land als Afghanistan op alle gebieden richting de -2 gaat. Voor dit onderzoek worden in ieder geval alle scores meegenomen, omdat de scores al gewogen zijn op een schaal van -2.5 tot +2.5. Hierdoor neemt het effect van de uitbijters af en zal er een betrouwbaardere uitslag uit moeten komen.

Kritiek op WGI

Tevens kent de methodologie die gehanteerd wordt door de Wereldbank ook enkele tekortkomingen die aangekaart worden door verschillende bronnen. Arndt en Oman (2006) beschrijven dat de WGI ieder jaar een gemiddelde van 0 hanteren op hun schaal. Dit houdt in dat er jaarlijks een andere mate van governance gelijkgesteld zal worden aan 0. Voor dit onderzoek betekent dat dat de uitkomsten sterk afhangen van het jaar waarvan de data afkomstig is. Het is mogelijk dat data van een jaar eerder andere uitkomsten levert voor het onderzoek.

Daarnaast kan de betrouwbaarheid van de werkwijze van de Wereldbank betwist worden, omdat ze hun informatie halen van vele verschillende bronnen. Voor het ene land is er meer informatie beschikbaar dan voor het andere. Af te lezen uit de datatabel van de Wereldbank is hoeveel bronnen gebruikt zijn om tot een bepaalde waarde te komen. Daarin zitten duidelijke verschillen in de hoeveelheid bronnen. De data voor de landen met meer bronnen kunnen daardoor betrouwbaarder zijn dan die van landen waar slechts enkele bronnen gebruikt zijn.

Ten laatste kan gesteld worden dat ook de Wereldbank weer gebruik maakt van secundaire bronnen. Er zijn wetenschappers die beweren dat bronnen die de Wereldbank gebruikt heeft ook te wensen overlaten. De gegevens die ze uit die bronnen haalden zouden volgens Arndt en Oman (2006) en ook door Knack (2006) al gecorreleerd zijn, wat ten koste gaat van de betrouwbaarheid van de bronnen.

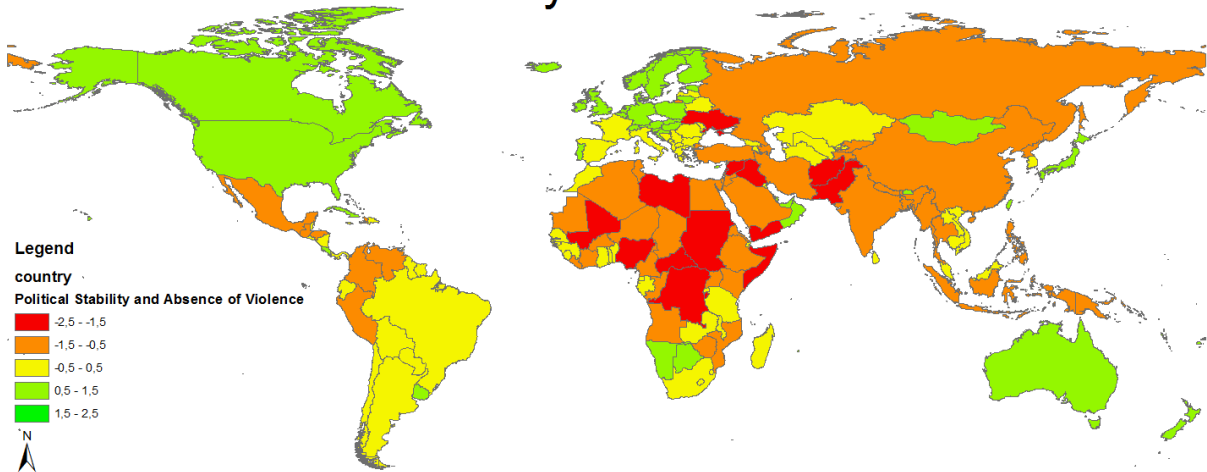

Afbeelding 6: Voice & Accountability (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)

· *Voice and Accountability*

Deze indicator omvat tot in welke mate de inwoners van een land in staat zijn om hun overheid te kiezen, vrijheid van expressie, vrijheid van vereniging en een vrije pers. Afbeelding 7 laat zien hoe deze indicator er op een kaart uitziet.

Political Stability & Absence of Violence

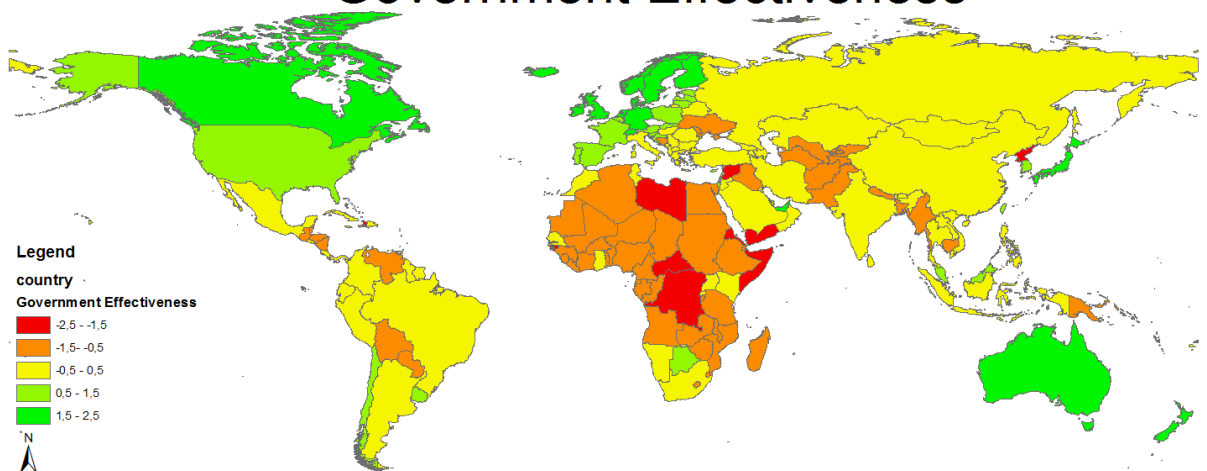

Afbeelding 7: Political Stability and Absence of Violence (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)

· *Political Stability and Absence of Violence*

Deze indicator omvat de waarschijnlijkheid tot politieke instabiliteit en/of de mogelijkheid tot politiek-gerelateerd geweld, waar ook terrorisme onder valt.

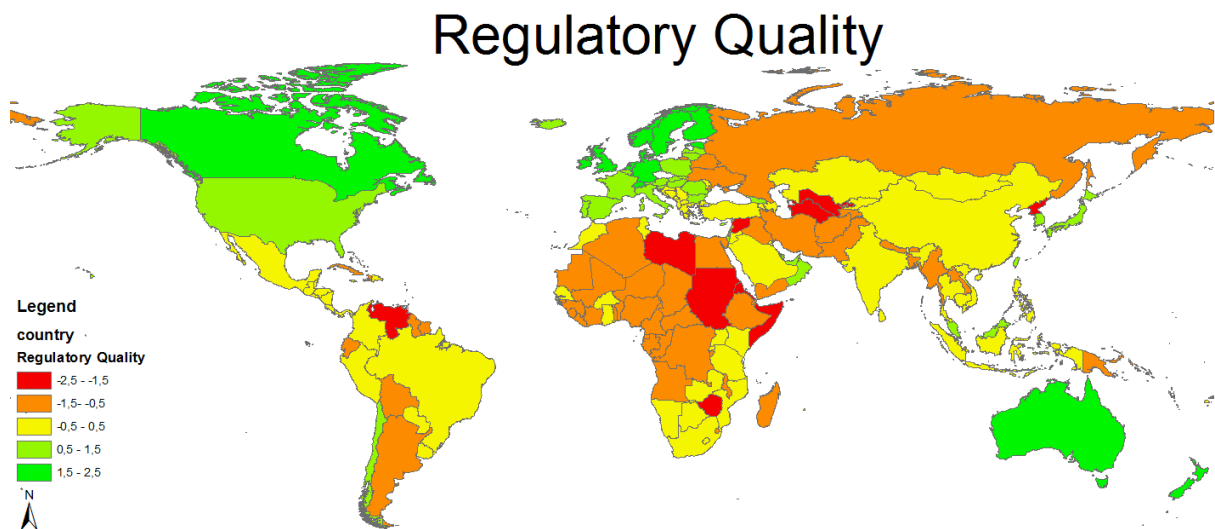
Government Effectiveness

Afbeelding 8: Government Effectiveness (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)

- *Government Effectiveness*

Deze indicator omvat de kwaliteit van publieke diensten, de kwaliteit van civiele diensten, de mate van onafhankelijkheid van politieke druk, de kwaliteit van formulering en implementatie van beleid en de geloofwaardigheid van politici betreffende beleid.

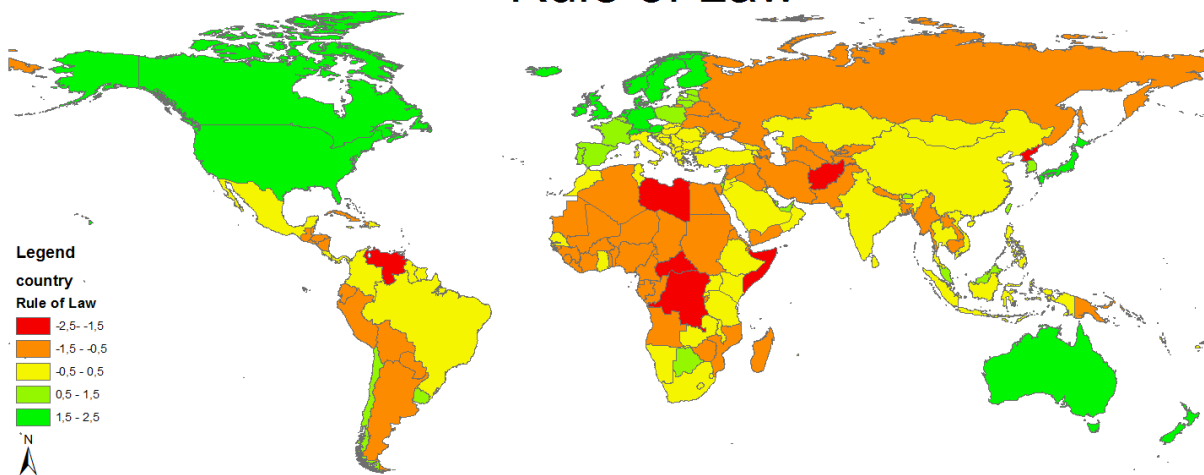

Afbeelding 9: Regulatory Quality (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)

- *Regulatory Quality*

Deze indicator omvat de percepties van hoe de overheid in staat is om beleid en/of regelgeving te formuleren en/of implementeren die betrekking hebben tot het toestaan en/of promoten van de ontwikkeling van de private sector.

Rule of Law

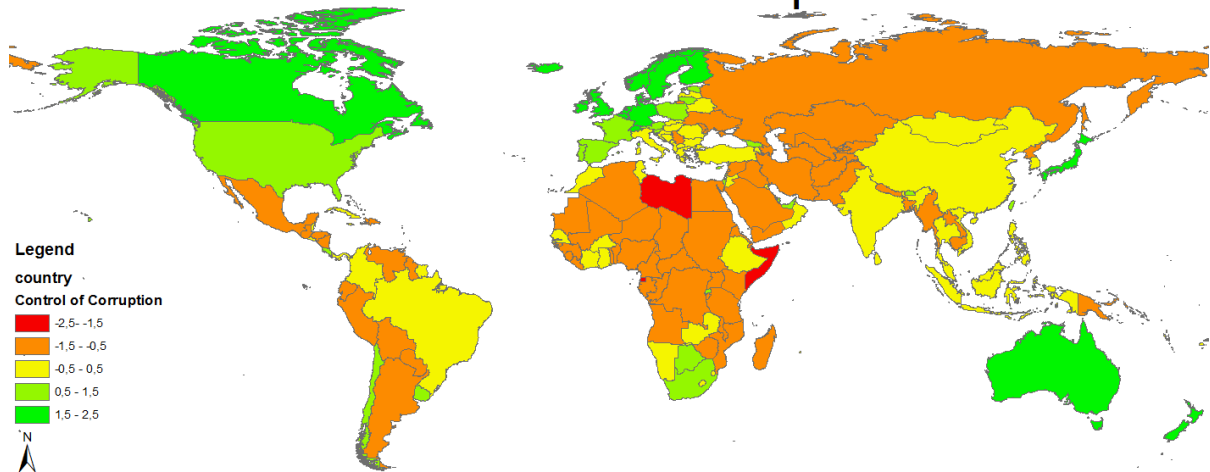

Afbeelding 10: Rule of Law (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)

· Rule of Law

Deze indicator kijkt naar de perceptie van de mate waarin agenten vertrouwen hebben in de regels van de maatschappij en de mate waarin zij zich aan deze regels houden. Het gaat daarbij in het bijzonder om handhaving, eigendomsrechten, politie, rechtbanken en de waarschijnlijkheid van criminaliteit en geweld.

Control of Corruption

Afbeelding 11: Control of Corruption (Data: Wereldbank, 2017; eigen bewerking)

· *Control of Corruption*

Deze indicator omvat de mate waarin publieke macht gebruikt wordt voor persoonlijk gewin. Het gaat daarbij om zowel kleine als grote corruptiezaken. Ook wordt de “capture” van de staat door private organisaties meegenomen bij deze indicator.

Wat bij alle kaarten opvalt is dat de Westerse landen op alle indicatoren betere scores neerzetten dan andere landen. Met name de Schengenzone kent een grotendeels groene kleur. Als we terugkijken naar de theorie kan dit een barrière opleveren als het gaat om de samenwerking tussen de landen met een hoge en lage score. Omdat men in de Schengenzone hoog scoort, ontstaat het vermoeden daarom dat landen met een lagere score buiten de grenzen gehouden willen worden. Een statistische toets moet dit uitwijzen. In het volgende hoofdstuk zullen daarom de indicatoren van de WGI bekeken worden in het licht van de visum-annexen.

Resultaten

In dit hoofdstuk zal er een antwoord worden gegeven op de derde deelvraag van dit onderzoek: “Welke factoren zijn van invloed op het visumbeleid in de Schengenzone?” De zojuist besproken factoren en indicatoren worden onderworpen aan de statistische analyses die uitgelegd zijn in hoofdstuk 2 (Methodiek).

Dit hoofdstuk is zo ingedeeld dat er weer drie subvragen zijn ontstaan van de deelvraag:

- *Toont religie een verband met het visumbeleid in de Schengenzone?*
- *Toont rijkdom een verband met het visumbeleid in de Schengenzone?*
- *Tonen politieke factoren een verband met het visumbeleid in de Schengenzone?*

Religie

De eerste subvraag in dit hoofdstuk is of religie een verband vertoont met het visumbeleid in de Schengenzone. Aan de hand van een multinomiale regressie zal er gekeken worden of hier sprake van is. Onderstaande tabel laat een vereenvoudigde weergave zien van de uitgevoerde SPSS-analyse.

	N	Odd-ratio	Significantie	
Boeddhistisch	9	0.250	0.311	
Christelijk	102	0.720	0.713	
Geen	2	2.000	0.676	
Hindoeïstisch	3	5.048		
Islamitisch	48	0.043	0.018	
Overig (referentie)	6	0		
Nagelkerke				0.180

Figuur 6: Analyse Religie

De multinomiale regressie kenmerkt zich doordat de resultaten worden afgezet tegen één van de parameters. In deze regressie is de categorie 'overig' de parameter waartegen de kans wordt afgezet. De kansen die uit dit model volgen betekenen dus de kans dat een bepaalde godsdienst meer of minder kans op Annex 2 (N) heeft dan de 'overige godsdienst'.

Om maar meteen te kijken welke godsdienst een significant verband vertoont met de afhankelijke variabele, is te zien dat dat er bij 1 het geval is: islamitisch. 'Islamitisch' bezit hier een B van -3,157. Dit betekent dat, ten opzichte van overige godsdiensten, landen met een islamitische bevolking minder kans hebben op Annex 2 (N) te staan. De andere godsdiensten kennen geen significant verband, waardoor op basis van dit model niet gezegd kan worden of de andere godsdiensten wel of niet van invloed zijn op het visumbeleid van de Schengenzone. Aan de rest van de uitkomsten dient dan ook weinig waarde gehecht te worden.

Dit betekent dus dat niet per definitie de religie van invloed is op het visumbeleid, omdat hier bij de meeste godsdiensten geen bewijs voor is gevonden. Het zou wel van invloed zijn of een land een overwegend islamitische bevolking heeft. In het theoretisch kader van dit onderzoek werd dit gegeven ook al aangekaart.

Economische factoren

Hierna wordt gekeken of rijkdom ook van invloed is op het visumbeleid in de Schengenzone, dit vormt de tweede subvraag. In tegenstelling tot de variabele 'religie' wordt er bij de economische variabele 'GDP per capita' gebruik gemaakt van een normale logistische regressieanalyse. Hieronder zal eerst een korte uitleg gegeven worden over hoe er te werk is gegaan bij de totstandkoming van de resultatentabel (figuur 11).

Veel economische indicatoren, zoals ze door de Wereldbank zijn opgesteld, worden opgesteld op basis van het GDP. Op het moment dat meer van deze indicatoren in het model opgenomen worden, zal dat inhouden dat de resultaten een gecorreleerd effect gaan vertonen.

Er is expres gekozen voor GDP per capita boven het totale GDP, omdat hierdoor gesproken kan worden over rijkere burgers in plaats van rijkere landen. Dit is van belang als we het in de conclusie willen hebben over voortrekking bij het visumproces. In dat geval is de statistische kans dat een visum-aanvrager daadwerkelijk zelf ook rijker is groter dan wanneer naar het totale GDP gekeken wordt. Op basis daarvan kan dan gesteld worden of het visumbeleid in de Schengenzone erop gericht is om rijkere mensen sneller een visum te verlenen dan andere mensen.

Allereerst bestond de intentie om de Big Mac Index nog als extra economische indicator toe te voegen aan de analyse. Deze methode bleek echter niet toereikend om een juist beeld te schetsen. Deze index is namelijk zeer beperkt maar neemt namelijk maar een beperkt aantal landen mee in het onderzoek. Op het moment dat de Big Mac Index in dit onderzoek toegepast gaat worden, zou dat betekenen dat er een groot aantal missing values aanwezig is. Vaak zijn de landen die in dit onderzoek opgenomen zelfs landen die zelf tot de Schengenzone behoren en om die reden al buiten het onderzoek gelaten worden.

Daardoor wordt op dit moment enkel en alleen GDP per capita meegenomen als economische factor. Het feit dat het hier slechts 1 indicator betreft, beperkt het onderzoek in het kunnen praten over 'economische factoren'. Om die reden dient de deelvraag *–"In hoeverre komt het visumbeleid van de Schengenzone overeen met internationale economische verschillen?"* te worden herzien. In het vervolg wordt er gesproken over de mate waarin het visumbeleid kan worden verklaard aan de hand van verschillen in GDP per capita.

Vervolgens is er gesleuteld aan de GDP per capita waardes. Op het moment dat deze in dollars genoteerd zouden worden in het databestand, zou dat betekenen dat de B-score extreem laag (0) gaat zijn vanwege de grote verschillen tussen de getallen. Om die reden is ervoor gekozen om de waardes door 1000 te delen. Zoals al eerder vermeld, wordt het bestaan van zogenaamde uitbijters vermoed. Daarom zijn voor de nieuwe GDP per capita-waardes een Z-score berekend. Deze standaardiseert de waardes naar een schaal waarop te zien is welke onderzoeksobjecten afwijken van het gemiddelde. Gesteld kan worden dat alle objecten die een waarde kennen van boven de 3 beschouwd kunnen worden als uitbijter. In dit model zijn dat er vijf: Qatar, Monaco, Singapore, Liechtenstein en Brunei. Het GDP per capita van deze landen is dusdanig hoog dat ze de uitkomst van de regressie kunnen beïnvloeden. Omwille van die reden is ervoor gekozen om deze landen uit het model te halen.

	Odd-ratio	Significantie	
GDP per capita	0.948	0.000	
Nagelkerke			0.184

Figuur 7: Analyse GDP per capita

Uit het model blijkt dat er zeker sprake is van een significant verband tussen de hoogte van het GDP per capita en de plaatsing op Annex 1. De p-waarde (Sig.) ligt namelijk ruim onder de 5 procent wat inhoudt dat het een betrouwbare meting is. De richtingscoëfficiënt van het model is negatief, daardoor ontstaat er een negatief verband. Dat houdt in dat een hoger GDP per capita zorgt voor een lagere kans op Annex 1 geplaatst te worden. Het omgekeerde geldt dan weer voor landen met een lager GDP per capita. Daaruit kan afgeleid worden dat de Schengenzone rijkere burgers voortrekt

Het resultaat van dit model past bij het gegeven dat de Rijksoverheid in het aanvraagformulier voor een Schengenvisum financiële gegevens vraagt van de aanvrager. Het ging in dat geval om de vraag hoe de reis bekostigd gaat worden en door wie. In dit model is geen rekening gehouden met het slagingspercentage van de aanvragen, maar het roept wel de vraag op of mensen die rijker zijn ook daadwerkelijk eerder toegelaten worden tot de Schengenzone.

In dat geval is het mogelijk dat het ontwerpen van de Annexen al een eerste opmaat was richting het scheiden op basis van economische factoren. Het beleid filtert dan al in een grote mate de aanvragen van mensen met een hoger inkomen, omdat zij op basis van hun inkomen statistisch een grotere kans hebben om rijk te zijn. Als inkomen daadwerkelijk een factor is die belangrijk is bij het aanvragen van een visum, dan ontstaat het vermoeden dat er bij een aanvraag ook geselecteerd wordt op basis van het inkomen dat ingevuld wordt.

Het beleid gaat overigens nog verder met restricties op basis van de financiële mogelijkheden van de aanvrager. Volgens het 'Handbook for the processing of visa applications and the modification of issued visas' (EC, 2011) dient er een zogenaamde 'visa fee' betaald te worden om een visum te verkrijgen. Deze 'visa fee' bedraagt over het algemeen 60 euro. Naar Westelijke standaard lijkt dat niet veel, maar aan de data kunnen we zien dat dit bedrag voor inwoners van veel landen een aanzienlijk deel is van hun inkomen. Op het moment dat je dit niet kunt betalen, word je ook al niet toegelaten in de Schengenzone. Daarmee manifesteren de economische factoren zich nadrukkelijk als het gaat om het visumbeleid. Wat hieruit afgeleid kan worden, is dat de Schengenzone liever vermogende mensen binnenlaat. De reden hiervoor is niet direct duidelijk, maar er zijn wel verhalen bekend van mensen die met een visum naar de Schengenzone waren gereisd en vervolgens hier illegaal zijn gebleven omdat ze hopen hier een rijkdom te kunnen bouwen (NOS, 2015).

Politieke factoren

Ook bij de politieke factoren is er gebruik gemaakt van een logistische regressie. Om een antwoord te vinden op de laatste subvraag moest eerst getest worden hoe bruikbaar de WGI zijn om ze als variabele te gebruiken in dit onderzoek. Onderstaand verslag geeft aan hoe dit getest is. Vervolgens is in figuur 12 weer een vereenvoudigde weergave te zien van de uitgevoerde SPSS-analyse.

Omdat uit de kritieken op de WGI van de Wereldbank de kritiek bestond dat de verschillende indicatoren gecorreleerd zouden zijn met elkaar, is er allereerst een collineariteitstoets toegepast op de indicatoren. Als voorbeeld zijn de indicatoren bekeken ten opzichte van GDP per capita. Daaruit kwam voort dat er een VIF aanwezig was van 4,920. Dit is niet direct een problematische score. Het is echter wel wenselijk om deze waarde te verlagen, omdat het aantal onderzoeksobjecten in dit onderzoek niet dusdanig groot is.

Op basis van een uitgevoerde logistische regressie tussen de variabelen van de WGI en de annexen, kwam naar voren dat voornamelijk 'rule of law' een merkwaardige score opleverde. Een hogere score op deze schaal zou volgens het eerste model een 77 maal hogere kans geven om op de lijst met restricties geplaatst te worden. Deze kans is dusdanig hoog dat we ervan uit kunnen gaan dat deze variabele hevig gecorreleerd is en daarom deze merkwaardige score aangeeft.

Uit een nieuwe collineariteitstoets blijkt dat inderdaad de aanwezigheid van 'rule of law' ervoor zorgde dat de VIF boven de 4 uitkwam. Op het moment dat deze variabele uit het model werd weggelaten, bleek de VIF tot onder de 4 te zakken, wat een schappelijkere waarde is voor een model als deze.

	Condition index
1	1.000
2	1.714
3	2.442
4	5.004

Figuur 8: Collineariteitstoets WGI

Deze werkwijze kwam de significantie van de logistische regressie ten goede. De Nagelkerke R^2 is 0,311. Dit is geen geweldige score, maar het volstaat om het model serieus te nemen. Door het weghalen van de correlerende indicatoren ontstond een model dat in dezelfde lijn ligt als vooraf verwacht werd. In de uiteindelijke regressie om te kijken of politieke factoren van invloed waren op de plaatsing op een bepaalde annex bestaat uiteindelijk nog uit drie indicatoren:

- Voice and accountability
- Government effectiveness
- Control of corruption

Onderstaande tabel laat de resultaten van dit model zien:

	Odd-ratio	Significantie	
Voice & Accountability	0.481	0.039	
Control of Corruption	2.765	0.079	
Government Effectiveness	0.151	0.001	
Nagelkerke			0.311

Figuur 9: Analyse WGI

Uit dit model blijkt dat twee van deze indicatoren significant verband bestaat met de plaatsing op een bepaalde annex. Dit geldt voor 'Voice and Accountability' en 'Government effectiveness', omdat de p-waarde (sig.) zich binnen het betrouwbaarheidsinterval van $p < 0,05$ bevinden. 'Control of corruption' bevindt zich boven deze waarde, waardoor aan de bijbehorende B-score minder waarde gehecht dient te worden.

Zowel 'Voice and Accountability' als 'Government effectiveness' kennen een negatieve B-waarde. Dit betekent dat er een negatief verband bestaat met de afhankelijke variabele in dit model. Een negatief verband betekent dat een lagere score een hogere kans op Y (=plaatsing op Annex 1) inhoudt. Op het moment dat landen slechter scoren op deze variabelen, maken zij meer kans om door de Schengenzone op de lijst met restricties geplaatst te worden.

Hoe sluit dit model verder aan op de deelvraag "In hoeverre komt het visumbeleid van de Schengenzone overeen met internationale politieke verschillen?" Uiteindelijk is gebleken dat de gebruikte methode van de WGI mogelijk niet de beste methode is geweest om de politieke verschillen te analyseren. De hoge mate van correlatie tussen de factoren zorgde ervoor dat er flink gesleuteld moest worden aan het model om uiteindelijk een betrouwbaar antwoord te kunnen formuleren op de deelvraag. Het feit dat toch twee indicatoren van invloed bleken te zijn, was een

bevestiging dat er toch zeker redenen zijn om te vermoeden dat politieke verschillen van invloed zijn geweest in het beleidsproces.

Het is wel een opvallend gegeven dat juist deze twee indicatoren het beste verband aantonen. Het zijn namelijk twee indicatoren die gaan over de mate waarin de overheid rechten en diensten verleend aan de burgers. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de indicator ‘Political Stability and Absence of Violence’ waarbij juist de slechte score wordt bepaald door wantoestanden die in alle lagen van de samenleving kunnen voorkomen. Zeker gezien het feit dat de Rijksoverheid tijdens de visumprocedure sterk rekening houdt met de binnenlandse veiligheid, zou men mogen verwachten dat de kans op politiek geweld (of terrorisme) een grotere rol zou spelen dan democratische vrijheden. Wat dat betreft zou je kunnen concluderen dat het uitsluiten van burgers van landen die slecht scoren op “Voice and Accountability” en “Government Effectiveness” gericht is op de overheden van die landen en niet zozeer op de burgers. Dat zou het politieke karakter van het verband versterken.

Als we terugkijken naar het EVRM, waarin staat dat mensen niet gediscrimineerd mogen worden op basis van hun nationaliteit, mag er gesteld worden dat dat in het geval van de politieke factoren ook niet het geval is. Het is eerder een signaal naar de overheid van het land dat daar, naar de Westelijke norm, nog bijgeschaafd mag worden aan de burgerrechten. We kunnen niet zeggen dat dit ook de daadwerkelijke reden is, dat het visumbeleid als een soort drukmiddel ingezet wordt, maar het roept in ieder geval nieuwe vragen op. Dit model kan slechts het verband verklaren, maar niet de werking van het verband.

Wat met de overige indicatoren? Het is niet uitgesloten dat de rest van de indicatoren ook van invloed zijn. Het is alleen lastig om dit te controleren vanwege de correlatie met andere indicatoren. Daardoor zullen ze voor nu buiten beschouwing gelaten worden. In de conclusie zullen deze indicatoren niet meegenomen worden in het antwoord op de onderzoeksvraag.

Conclusie

De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidde: *“Welke redenen hebben Schengenlanden voor het opleggen van visumrestricties aan derde staten?”*

Op basis van het onderzoek kan de conclusie getrokken worden dat er meerdere factoren zijn die een rol spelen als het gaat om de visumrestricties in de Schengenzone. Op het moment dat men een visum aanvraagt, lijkt het erop alsof veiligheid de hoofdreden is waarom de inwoners van bepaalde landen eerst door een visummuur heen moeten breken. De wetenschappelijke literatuur wees er echter op dat veiligheid niet het enige motief zou kunnen zijn. Er bestonden al aannames dat economische en politieke motieven een rol zouden spelen bij het opleggen van dergelijke restricties. Deze assumpties worden in grote lijnen door dit onderzoek bevestigd. De visumlijsten van de Schengenzone tonen een verband met zowel de economische variabele GDP per capita als het politiek gerelateerde ‘government effectiveness’ en ‘voice & accountability’. Voor al deze variabelen geldt een negatief verband met de lijst. Dit wil zeggen dat een lagere waarde (inkomen of WGI-score) een verhoogde kans geeft op plaatsing op Annex 1.

Verder werd er in bronnen aangestipt dat het aantal moslimlanden op Annex 1, de restrictielijst, aanzienlijk was. Om die reden werd ook onderzocht of de religie mogelijk verbanden vertoont met de samenstelling van deze lijst. Uit het onderzoek bleek dat niet zozeer religie, maar eerder het gegeven of een land overwegend islamitisch is, bepalend is op welke lijst je als land terecht komt.

Het onderzoek beschreef ook enkele hoofdredenen van migratie. Economische en politieke motieven zijn een belangrijke trigger voor mensen om naar een ander land te vertrekken. Dit zijn dezelfde motieven die ook verbanden vertonen met de visumlijsten van de Schengenzone. Het lijkt er dus op dat de invoering van deze lijsten gericht is op het belemmeren van mogelijke migranten. Door middel van visumrestricties houden de Schengenstaten hun grondgebied exclusief beschikbaar voor rijke mensen, het liefst uit politiek verantwoorde en niet-islamitische landen.

Discussie

Helemaal in het begin van dit onderzoek, in de inleiding, werd het visumbeleid dat Trump in 2017 wilde invoeren aangehaald. Dit ging er kortgezegd om dat inwoners van een zevental landen een inreisverbod zouden krijgen naar de Verenigde Staten. Dit waren allemaal armere, islamitische landen. De reacties vanuit Europa waren verontwaardigend: het zou een discriminerende maatregel zijn. Zo werd het ook beoordeeld door hoge rechters in de Verenigde Staten, waardoor het verbod (voorlopig) van tafel ging.

Echter, na dit onderzoek, kunnen de Europese reacties ook worden gewogen. Net werd al geconcludeerd dat het beleid in de Schengenzone ook tekenen toont van een discriminerend beleid. Een lager inkomen en een islamitische achtergrond zouden allebei een rol spelen bij het samenstellen van de visumlijsten. Precies hetzelfde als bij het inreisverbod van Trump dus.

Dit betekent dat de verontwaardigde reacties niet alleen hypocriet van aard zijn, maar ook dat het beleid dat gevoerd wordt in strijd is met enkele grondrechten. In het EVRM wordt al gesteld dat de overheid niet mag discrimineren, om de burger te beschermen. Ook op lagere juridische niveaus is dit recht zichtbaar, zoals in de Nederlandse grondwet.

Natuurlijk zullen er ook redenen te vinden zijn om te stellen dat het beleid (het opstellen van visumlijsten) niet discriminerend is. Zo werd in het theoretisch kader al aangekaart dat er geluiden opgaan dat het gehele systeem van migratie al een oneerlijk gebeuren is. Staten zouden in dat geval niet als schuldige aangewezen kunnen worden om inwoners van andere landen buiten te sluiten. Dit neemt het gegeven niet weg dat er onderscheid gemaakt wordt op basis van nationaliteit.

Bij het opstellen van de visumlijsten wist men wellicht ook wel dat dit een gevoelig onderwerp is. Dat kan de reden zijn dat er geen argumenten vindbaar waren in de beleidsstukken waarom een land op een bepaalde lijst stond. Op het moment dat ze dit wel gedaan hadden, zou het meteen inzichtelijk zijn wat de criteria waren om op een lijst terecht te komen. Een beleidsstuk dat vermeldt dat landen met een islamitische achtergrond buitengesloten worden, zal naar alle waarschijnlijkheid niet veel kans maken om goedgekeurd te worden. In dat geval zou meteen worden toegegeven dat het inderdaad een vorm van discriminatie zou zijn, ongeacht welke intenties ze hierbij zouden hebben gehad. Om nog maar te zwijgen over de internationale betrekkingen met deze landen. Andere overheden zouden zo'n beleid niet accepteren, maar nu lijkt het er door alle subtiliteiten niet toe te doen.

Dit geeft wel aan dat het moeilijk is om een waardeoordeel te geven aan het visumbeleid in de Schengenzone. Het is niet zo dat simpele afschaffing van deze lijsten, of een argumentatie, de controverse hier rond zal doen verkleinen. Sterker nog, op het moment dat er wel redenen gegeven gaan worden, zullen mensen daar ook overheen vallen: precies zoals de mensen over het inreisverbod van Trump heen vielen.

Duidelijk is wel dat er kennelijk nog genoeg ruimte is voor discussie omtrent dit onderwerp. Daarom zal er nog het nodige geschreven kunnen worden over visumbeleid. Het volgende hoofdstuk zal daar op doorgaan. Daar zal namelijk worden besproken wat er nog meer onderzocht kan worden om verder te geraken op kennis rondom dit onderwerp.

Aanbeveling

Een onderzoek is nooit perfect, zo ook deze niet. Tijdens het onderzoeksproces zijn verschillende tekortkomingen aan het licht gekomen. Om die reden zullen in dit hoofdstuk de gevonden resultaten nog verder besproken worden. Deze kritische benadering zorgt ervoor dat de resultaten in een bepaald perspectief gezien kunnen worden. Het opent daarmee ook de mogelijkheid tot vervolgonderzoek. Onderzoeken die ook met een kwantitatieve bril kijken naar het visumbeleid van de Schengenzone kunnen op basis van deze discussie de do's en don'ts van dit type onderzoek zien.

Het grootste manco van dit onderzoek is de wijze waarop de factoren geoperationaliseerd zijn. Enkele gekozen of opgelegde indicatoren bleken niet van belang of te correleren. Daardoor leunde het onderzoek al snel op een beperkt aantal indicatoren. Wat wel in het voordeel spreekt, is dat hier significante resultaten werden gevonden.

Daarnaast kunnen vraagtekens gezet worden bij het gebruik van secundaire data. De mogelijkheid bestaat altijd dat deze data vanuit een gekleurd perspectief opgesteld is. Ondanks dat het om data gaat die van grote internationale organisaties afkomstig is, kunnen ook deze organisaties fouten maken in hun data-verzameling. In het theoretisch kader zagen we eerder al dat er ook kritiek is op de WGI. Het onderzoek is uitgegaan van de correctheid van deze gegevens, wat niet hoeft te betekenen dat dat noodzakelijkerwijs ook het geval is.

Het onderzoek biedt veel ruimte om vervolgonderzoek uit te voeren. Het zou in dat geval belangrijk zijn om de verschillende factoren beter de operationaliseren om multicollineariteit uit te sluiten. Dit heeft nu een grote invloed gehad op de resultaten.

In verdere onderzoeken zou meer aandacht besteed kunnen worden aan het slagingspercentage van visum-aanvragen. Het kan echter een probleem zijn om aan deze gegevens te komen, want deze worden niet gepubliceerd door een instantie. Tevens kan het nog zo zijn dat dit percentage verschilt per land, omdat het aanvragen van een visum voor de Schengenzone nog niet compleet geharmoniseerd is. Er bestaan slechts richtlijnen die niet bindend van karakter zijn. In dat geval zou er ook weer gekeken kunnen worden naar de vraag of de economische status van een bepaald Schengenland het slagingspercentage van de aanvragen beïnvloedt. De mogelijkheid bestaat dat Luxemburg (\$102.000) heel anders aankijkt tegen het inkomen van een aanvrager dan Letland (\$25.700).

Om terug te komen op een eerder advies voor vervolgonderzoek, zou er voor religie ook gekeken kunnen worden naar het aantal geslaagde aanvragen voor een visum. Op het moment dat naar dit percentage gekeken wordt zou je een betrouwbaarder beeld kunnen schetsen of deze factoren van invloed zijn. Daar zijn echter ook weer kanttekeningen bij te plaatsen, omdat de Rijksoverheid deze gegevens niet expliciet opvraagt. Het is daarom maar net de vraag in hoeverre daar bij een toewijzing van een visum naar gekeken wordt.

Naast de mogelijkheid om hier kwantitatief vervolgonderzoek op toe te passen, kan ook een kwalitatieve insteek nuttig zijn om dit onderwerp verder te beschouwen. Zoals eerder al besproken werd, konden er nu slechts verbanden aangetoond worden, maar nog niet de werking erachter. Interessant zou zijn om verder te gaan op deze verbanden en te onderzoeken wat de politieke gedachte is dat juist een land met een slechte uitvoering van burgerrechten wordt geplaatst op Annex 1.

Literatuurlijst

1. AXA Assistance (z.d.), *Schengen countries*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via <https://www.axa-schengen.com/en/countries-schengen-area>.
2. Bigo, D. (1998). Frontiers and security in the European Union: The illusion of migration control. *The frontiers of Europe*, 148-164.
3. Bigo, D., Carrera, S., Guild, E. and Walker, R.B.J. (2008), The changing landscape of European liberty and security: the mid-term report of the CHALLENGE project. *International Social Science Journal*, 59: 283–308. doi:10.1111/j.1468-2451.2009.00699.x.
4. Bonelli, L. (2008). Hidden in Plain sight": intelligence, exception and suspicion after 11 September 2001.
5. Broek, M. van den. (2012), *Europe on the quest for global brains: A critical discourse analysis of the EU Blue Card*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.
6. CIA (2017), *The World Factbook* COUNTRY COMPARISON :: GDP - PER CAPITA (PPP). Geraadpleegd op 22-06-2017, via <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/rankorder/2004rank.html>.
7. CIA (2017), *The World Factbook* FIELD LISTING :: LANGUAGES. Geraadpleegd op 22-06-2017, via <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2098.html>.
8. CIA (2017), *The World Factbook* FIELD LISTING :: GOVERNMENT TYPE . Geraadpleegd op 22-06-2017, via <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2128.html>.
9. CIA (2017), *The World Factbook* FIELD LISTING :: RELIGIONS. Geraadpleegd op 22-06-2017, via <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2122.html>.
10. CIBT (z.d.), *Visum FAQ's*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via <http://visum.nl/voettekst-faq>.
11. Council Regulation (EC) No 539/2001 of 15 March 2001 listing the third countries whose nationals must be in possession of visas when crossing the external borders and those whose nationals are exempt from that requirement
12. EC (2011), *Handbook for the processing of visa applications and the modification of issued visas*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/policies/borders/docs/c_2010_1620_en.pdf.
13. EC (2017), *Visa policy*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-policy_en.

14. Economist, the (2017), *The Big Mac Index*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via <http://www.economist.com/content/big-mac-index>
15. Europa Nu (z.d.), *Akkoord van Schengen*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via https://www.europa-nu.nl/id/vh7dowjo3mzi/akkoord_van_schengen.
16. Europa Nu (z.d.), *Europees Verdrag ter bescherming van de Rechten van de Mens en fundamentele vrijheden (EVRM)*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via https://www.europa-nu.nl/id/vh7dovnw4czu/europees_verdrag_tot_bescherming_van_de.
17. Europa Nu (z.d.), *Schengenlanden*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via <https://www.europa-nu.nl/id/vh7tltw4kdtf/schengenlanden>.
18. European Court of Human Rights (1950), *European Convention of Human Rights*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.
19. Gartner, W. C., Song, H & Tasci, A. D. A. (2012), *Visa restrictions and their adverse economic and marketing implications – Evidence from China*. *Tourism management*, 33(2), 397-412.
20. Houtum, H. van. (2010), *Human blacklisting: the global apartheid of the EU's external border regime*. *Environment and planning-Part D*, 28(6), 957.
21. Kassim, H. 2000, *Conclusion*. In H. Kassim, B.G. Peters and V. Wright (eds.): *The National Coordination of EU Policy: 235-264*. Oxford: Oxford University Press.
22. Köhler, G. (1978), *Global Apartheid*. *Alternatives: Global, local, political*, 4(2), 263-275.
23. Köhler, G. (1995), *The three meanings of global apartheid: Empirical, normative, existential*. *Alternatives: Global, local, political*, 20(3), 403-413.
24. Koslowski, R. (2000). *Migrants and citizens: demographic change in the European state system*. Cornell University Press.
25. Mau, S., & Brabandt, H. (2011). *Visumpolitik und die Regulierung globaler Mobilität/Visa Policy and the Regulation of Global Mobility*. *Zeitschrift für Soziologie*, 40(1), 3-23.
26. NOS (2015), *Illegaal en bang in Nederland, nu weer vrij en blij in Ghana*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via <http://nos.nl/artikel/2067860-illegaal-en-bang-in-nederland-nu-weer-vrij-en-blij-in-ghana.html>.
27. Neumayer, E. (2005), *Bogus Refugees? The Determinants of Asylum Migration to Western Europe*. *International Studies Quarterly*, 49: 389–410. doi:10.1111/j.1468-2478.2005.00370.x
28. Neumayer, E. (2006), *Unequal access to foreign spaces: how states use visa restrictions to regulate mobility in a globalized world*. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 31: 72–84. doi:10.1111/j.1475-5661.2006.00194.x.

29. NRC (2017), *De Verenigde Staten zijn een land in chaos*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/29/de-verenigde-staten-zijn-een-land-in-chaos-6463605-a1543562>
30. Olsen, J. P. (2002). *The many faces of Europeanization*. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 40(5), 921-952.
31. Olsen, J. P. (2005). *The political organization of Europe: Differentiation and unification (No. 23)*. ARENA.
32. Özler, Z. (2012). *Breaking Vicious Circle in EU-Turkey Relations: Visa Negotiations*. *Turkish Policy Quarterly*, 11(1), 121-131.
33. Raad van de Europese Unie (2008), *Agreement between the European Community and the Republic of Albania on the facilitation of the issuance of visas – Declarations*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22007A1219\(05\)&qid=1395933714988](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:22007A1219(05)&qid=1395933714988).
34. Raad van de Europese Unie (2001), *Verordening (EG) nr. 539/2001 van de Raad van 15 maart 2001 tot vaststelling van de lijst van derde landen waarvan de onderdanen bij overschrijding van de buitengrenzen in het bezit moeten zijn van een visum en de lijst van derde landen waarvan de onderdanen van die plicht zijn vrijgesteld*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL-EN/ALL/?uri=CELEX:32001R0539&from=EN>
35. Rokkan, S (1973), *Cities, states and nations: A dimensional model for the study of contrasts in development*. In S. Rokkan en S. Eisenstadt *Building states and nations, Vol 1: 73-97*. Beverly Hills, CA: Sage.
36. Rokkan, S. 1999, (ed. by P. Flora, with S. Kuhnle and D. Urwin), *State Formation, Nation-Building and Mass Politics in Europe. The Theory of Stein Rokkan*. Oxford: Oxford University Press.
37. Schengen VISA info (z.d.), *Schengen Area Countries List*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via <https://www.schengenvisainfo.com/schengen-visa-countries-list/>.
38. Simons, Gary F. and Charles D. Fennig (eds.). 2017. *Ethnologue: Languages of the World*, Twentieth edition. Dallas, Texas: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com>.

39. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007.
40. Trouw (2017), *Rutte wijst Amerikaans inreisverbod af*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via <http://www.trouw.nl/tr/nl/39682/nbsp/article/detail/4455042/2017/01/29/Rutte-wijst-Amerikaans-inreisverbod-af.dhtml>
41. United Nations (z.d.), *Member States*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via <http://www.un.org/en/member-states/index.html>.
42. Volkskrant (2017), *Groenlinks: Wij sturen oorlogsvluchtelingen niet terug*. Geraadpleegd op 22-6-2017, via <http://www.volkskrant.nl/politiek/ondergrens-groenlinks-wij-sturen-oorlogsvluchtelingen-niet-terug~a4500617/>.
43. Wereldbank (2017), *Methodologies*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906531-methodologies>.
44. Wereldbank (2010), *The Worldwide Governance Indicators*. Geraadpleegd op 11-03-2017, via <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=975094099100005025073070065075113028118048034028083053113065078025103014067107092087000019119031026058055080016125106002022084027027021084004071068124011016098102020005038068113009085114089113006070070001085086090095030065077112070006112072001028088&EXT=pdf>.

Bijlagen

Bijlage 1: Volledige analyses

Warnings

Unexpected singularities in the Hessian matrix are encountered. This indicates that either some predictor variables should be excluded or some categories should be merged.
The NOMREG procedure continues despite the above warning(s). Subsequent results shown are based on the last iteration. Validity of the model fit is uncertain.

Case Processing Summary

		N	Marginal Percentage
VISA	N	32	18,8%
	Y	138	81,2%
Religie*	Boeddhistisch	9	5,3%
	Christelijk	102	60,0%
	Geen	2	1,2%
	Hindoeïstisch	3	1,8%
	Islamitisch	48	28,2%
	Overig	6	3,5%
Valid		170	100,0%
Missing		0	
Total		170	
Subpopulation		6 ^a	

a. The dependent variable has only one value observed in 1 (16,7%) subpopulations.

Model Fitting Information

Model	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	32,440			
Final	12,305	20,135	5	,001

Pseudo R-Square

Cox and Snell	,112
Nagelkerke	,180
McFadden	,122

Likelihood Ratio Tests

Effect	Model Fitting Criteria	Likelihood Ratio Tests		
	-2 Log Likelihood of Reduced Model	Chi-Square	df	Sig.
Intercept	12,305 ^a	,000	0	.
Religie*	32,440	20,135	5	,001

The chi-square statistic is the difference in -2 log-likelihoods between the final model and a reduced model. The reduced model is formed by omitting an effect from the final model. The null hypothesis is that all parameters of that effect are 0.

a. This reduced model is equivalent to the final model because omitting the effect does not increase the degrees of freedom.

Parameter Estimates

VISA ^a	B	Std. Error	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% Confidence Interval for Exp(B)	
							Lower Bound	Upper Bound
N Intercept	-,693	,866	,641	1	,423	.	.	.
[Religie*=Boeddhistisch]	-1,386	1,369	1,025	1	,311	,250	,017	3,660
[Religie*=Christelijk]	-,329	,895	,135	1	,713	,720	,125	4,158
[Religie*=Geen]	,693	1,658	,175	1	,676	2,000	,078	51,593
[Religie*=Hindoeïstisch]	-19,104	,000	.	1	.	5,048E-9	5,048E-9	5,048E-9
[Religie*=Islamitisch]	-3,157	1,331	5,627	1	,018	,043	,003	,578
[Religie*=Overig]	0 ^b	.	.	0

a. The reference category is: Y.

b. This parameter is set to zero because it is redundant.

Logistic Regression

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	165	100,0
	Missing Cases	0	,0
	Total	165	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		165	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
N	0
Y	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

Observed			Predicted		
			VISA		Percentage Correct
			N	Y	
Step 0	VISA	N	0	30	,0
		Y	0	135	100,0
Overall Percentage					81,8

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	1,504	,202	55,528	1	,000	4,500

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	GDP/1000	23,628	1	,000
Overall Statistics			23,628	1	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	19,745	1	,000
	Block	19,745	1	,000
	Model	19,745	1	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	136,721 ^a	,113	,184

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

Observed			Predicted		
			VISA		Percentage Correct
			N	Y	
Step 1	VISA	N	5	25	16,7
		Y	6	129	95,6
Overall Percentage					81,2

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	GDP/1000	-,053	,013	17,720	1	,000	,948
	Constant	2,437	,330	54,535	1	,000	11,441

a. Variable(s) entered on step 1: GDP/1000.

Politieke factoren

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Voice and Accountability	-,732	,354	4,263	1	,039	,481
Control of Corruption	1,017	,580	3,079	1	,079	2,765
Government Effectiveness	-1,892	,584	10,493	1	,001	,151
Constant	1,630	,254	41,335	1	,000	5,105

a. Variable(s) entered on step 1: Voice and Accountability, Control of Corruption, Government Effectiveness.

➔ Logistic Regression

Case Processing Summary

Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	167	98,2
	Missing Cases	3	1,8
	Total	170	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		170	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Dependent Variable Encoding

Original Value	Internal Value
N	0
Y	1

Block 0: Beginning Block

Classification Table^{a,b}

Observed			Predicted		
			VISA		Percentage Correct
			N	Y	
Step 0	VISA	N	0	31	,0
		Y	0	136	100,0
Overall Percentage					81,4

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 0	Constant	1,479	,199	55,198	1	,000	4,387

Variables not in the Equation

			Score	df	Sig.
Step 0	Variables	Voice and Accountability	17,468	1	,000
		Control of Corruption	22,273	1	,000
		Government Effectiveness	30,529	1	,000
Overall Statistics			32,804	3	,000

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	35,600	3	,000
	Block	35,600	3	,000
	Model	35,600	3	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	124,660 ^a	,192	,311

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

Observed		Predicted			
		VISA		Percentage Correct	
		N	Y		
Step 1	VISA	N	11	20	35,5
		Y	5	131	96,3
		Overall Percentage			85,0

a. The cut value is ,500

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Voice and Accountability	-,732	,354	4,263	1	,039	,481
	Control of Corruption	1,017	,580	3,079	1	,079	2,765
	Government Effectiveness	-1,892	,584	10,493	1	,001	,151
	Constant	1,630	,254	41,335	1	,000	5,105

a. Variable(s) entered on step 1: Voice and Accountability, Control of Corruption, Government Effectiveness.

Collinearity Diagnostics^a

Model	Dimension	Eigenvalue	Condition Index	Variance Proportions			
				(Constant)	Voice and Accountability	Government Effectiveness	Control of Corruption
1	1	2,584	1,000	,03	,05	,03	,02
	2	,880	1,714	,97	,02	,00	,00
	3	,433	2,442	,01	,80	,13	,02
	4	,103	5,004	,00	,13	,84	,95

a. Dependent Variable: GDP per capita